

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Bakalářské prezenční studium

2009 – 2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Nikola Čechová

Specifické televizní žánry v České televizi

Praha 2012

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Soňa Štroblová

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Full-Time Studies

2009 – 2012

BACHELOR THESIS

Nikola Čechová

Specific genres of television in the Czech television

Prague 2012

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Soňa Štroblová

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 14. 3. 2012

.....

Poděkování

Chtěla bych především poděkovat PhDr. Soně Štroblové za odborné vedení, za pomoc a cenné rady při zpracování této práce. Dále bych ráda poděkovala Markovi Šourkovi za překlad cizojazyčných textů.

Anotace

Bakalářská práce se věnuje teorii specifických televizních žánrů s primárním zacílením na televizní seriál a jeho historii. Postupně analyzuje jednotlivé televizní žánry, jejich historii, vývoj a poukazuje na jejich klady a zápory. V souvislosti s problematikou analýzy jednotlivých žánrů je rozebrán také historický vývoj televizního vysílání jak u nás, tak ve světě.

Klíčové pojmy

Dokument, reality show, reklama, talk show, televizní seriál, televizní vysílání, zpravodajství, žánr.

Annotation

This bachelor thesis focuses on the theory of specific TV genres, targeting primarily TV series and its history. It progressively analyzes individual TV genres, their history, development and points out their positive and negative aspects. In the context of analysis of the different genres, the historical development of broadcasting in our country and in the world is also broken down.

Key words

Document, reality show, advertisement, talk show, TV series, TV broadcast newscast, genre.

OBSAH

ÚVOD	8
1. ŽÁNŘ	9
1.1 DEFINICE ŽÁNRU	9
2. HISTORIE TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ	11
2.1 POČÁTKY TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ VE SVĚTĚ	12
2.2 POČÁTKY TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ U NÁS	13
3. SPECIFICKÉ TELEVIZNÍ ŽÁNRY	15
3.1 ZPRAVODAJSTVÍ	15
3.2 DOKUMENT	17
3.3 REALITY SHOW	19
3.4 TELEVIZNÍ SÉRIE	22
3.5 TALK SHOW	24
3.6 TELEVIZNÍ SOUTĚŽNÍ POŘADY	26
3.7 TELEVIZNÍ REKLAMA	27
3.8 FILMY	28
4. HISTORIE A SOUČASNOST SERIÁLU	34
4.1 ČESKOSLOVENSKÝ SERIÁL	34
4.2 ČESKÝ SERIÁL	44
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
SEZNAM PŘÍLOH	56

ÚVOD

Tato bakalářská práce si klade za cíl zanalyzovat specifické televizní žánry a podat tak ucelený náhled na zvolené téma. Ve své úvodní části se snaží pojem žánr vysvětlit, a i když se může zdát jeho definice zcela primitivní a banální, není tomu tak. Již odpradáвна měli teoretici s určením pojmu problémy, protože není vždy možné zařadit dílo pouze do jednoho příslušného žánru, neboť se celá řada filmových i televizních děl pohybuje na rozhraní někdy i několika žánrových kategorií. Tím dochází ke vzájemnému sblížování, jehož příkladem je filmový žánr „hororová komedie“.

Televize už dávno není pouhým zdrojem informací, ale stala se neoddelitelnou částí našeho života. Poskytuje divákovi zábavu, vzrušení i pocit štěstí. Ovlivňuje jeho smýšlení, názory a především čas. Je důležité si uvědomit, jak často můžeme od populace slyšet věty typu: "Musím jít domů, začínají Zprávy" nebo "Už musím jít, dávají mi Ordinaci." Ač si to možná člověk neuvědomuje, televize je tím nejsilnějším masmédiem, které nás ovlivňuje.

V dalších částech se Bakalářská práce bude věnovat historii televizního vysílání a bližší specifikaci televizních a některých filmových žánrů. Poukáže na rozdíly mezi jednotlivými žánry a zaměří se na jejich specifika. V poslední kapitole se budeme zabývat divácky nejvyhledávanějším žánrem a tím je televizní seriál, který patří v televizi k nejtýpčtějším. Díky němu si televize, ať již veřejnoprávní nebo soukromé, zajišťují pravidelnou dávku divácké sledovanosti.

1. ŽÁNŘ

Tato kapitola se zabývá definicí pojmu „žánr“. Před analýzou jednotlivých specifických televizních žánrů, je nutné si upřesnit, co přesně žánr znamená. Vymezení definice tohoto pojmu, není tak jednoduchý úkol, jak se zdá.

1.1 Definice žánru

Knihy ho definují jako, *víceméně stálý soubor formálních a obsahových prvků existujících v rámci uměleckého díla*.¹ Žánr vychází z francouzského slova „genre“, což znamená typ. Jedná se o hromadné označení děl, ať už se jedná o obraz, film nebo pořad, které se vyznačují stejnými znaky. Přestože je zařazování děl do žánrů lehce kontroverzní a diskutabilní, pomáhá médiím se v díle lépe orientovat a tím i snáze uspokojit potřeby diváka. Žánry jsou vymezovány obsahem, formou i funkcí.

Žánrem můžeme nazývat jakoukoliv kategorii, která má tyto znaky:

- *Má identitu vnímanou víceméně shodně svými tvůrci (médií) i svými příjemci (publiku).*
- *Tato identita (nebo definice) se vztahuje k jejímu účelu (jako je informování, zábava nebo odvozené varianty), její formě (délka, tempo, struktura, jazyk atd.) a jejího významu (vztah ke skutečnosti).*
- *Je zavedená a zachovává známé konvence, tíhne k zachovávání kulturních forem, přestože ony se mohou v rámci původního žánru také měnit a vyvíjet.*
- *Konkrétní žánr, jak již bylo naznačeno, bude dodržovat očekávanou strukturu vyprávění nebo řazení dějů, tíhnout*

¹ PhDr. Soňa Štroblová, *Film a televize jako audiovizuální zprostředkování světa*, Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009, 72 str.

*k předvídatelné zásobě zpodobnění a mít svůj repertoár variant
základních témat.²*

² Denis McQuail, Úvod do teorie masové komunikace, Praha: Portál, 2002, 380 str.

2. HISTORIE TELEVIZNÍHO VYSÍLÁNÍ

Veškeré počátky jak televize, tak i kinematografie byly závislé na vývoji techniky. Jako první přelom v této oblasti vývoje můžeme považovat vynález elektřiny, se kterým jsou spjata jména Luigi Galvani a Alessandro Volt. Vynález elektromagnetického telegrafu způsobil převrat v oblasti přenosu informace. Začaly se objevovat prvotní pokusy s dálkovým přenosem informací. V roce 1843 byl sestaven teleautograf a kopírovací telegraf. Ten byl uveden v provoz v roce 1864 a to mezi New Yorkem a Bostonem. Dalším krokem kupředu byl objev světelné citlivosti selenu a jeho schopnosti měnit světelnou energii na elektrickou. Ten byl objeven roku 1817 vynálezcem J. J. Berselie. Největším přelomem ve vývoji televizního vysílání byl bezpochyby vynález Nipkova kotouče. Systém s využitím jeho kotouče nazýváme mechanickou televizí.³

„Zařízení umožňuje rozklad obrazu na jednotlivé body. V rotujícím kotouči jsou malé otvory, seřazené do spirály. Jedna otočka tedy odpovídá přečtení jednoho sloupce, při správně nastaveném posunu tedy postupně přečte každý bod.“⁴ Nipkow vynalezl kotouč ještě jako student a nechal si jej patentovat roku 1885. V roce 1923 obdržel Vladimír Kosma Zworin patent na snímací elektronku, neboli ikonoskop označovanou i jako cienescop. Ta byla základem elektronického systému. Ve Velké Británii, jako první zemi na světě, bylo díky Johnu Logie Bairdovi zahájeno 2. listopadu 1936 pravidelné televizní vysílání. Bylo zde vysíláno mechanickým způsobem, který byl časem vytlačen výhodnějším elektronickým systémem. Z důvodu druhé světové války byl rozvoj televizního vysílání výrazně zpomalen. Největší rozvoj

³ Štroblová, 2009

⁴ První televize uměla vysílat pouze obrazce s rozlišením 64 pixelů. *Technet.cz* [online]. 20. 1. 2007 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://technet.idnes.cz/prvni-televize-umela-vysilat-pouze-obrazce-s-rozlisenim-64-pixelu-1cd-/tec_technika.aspx?c=A070119_180941_tec_technika_dno

zaznamenáváme v padesátých letech dvacátého století, které je nazýváno velmi výstižně, televizní explozí.

2.1 Počátky televizního vysílání ve světě

Německo je považováno za stěžejní v oblasti historie televizního vysílání ve světě. První televizní přenos v Německu je datován na 11. května 1928. To ovšem byla pouze zkouška a k pravidelnému vysílání došlo v roce 1929 díky vysílači Witzleben. V této době se však v televizi objevovaly nejčastěji pořady sloužící nacistické propagandě. Pravidelné vysílání začalo o pár let později 22. března 1935. Televizi bylo možné sledovat v takzvaných „veřejných sledovných televize“ neboli Fernsehstuben. Do těchto místností se vešlo kolem třiceti diváků. Zbohatnout na prodeji televizorů se pokoušel v roce 1928 maďarský vynálezce Dénes von Mihály. Bohužel však o jeho vynález nebyl zájem. Ještě menší zájem vzbudil téhož roku vynález Telefunkenů od Augusta Karoluse. Až v roce 1939 byl na Velké německé rozhlasové a televizní výstavě představen model E1, neboli německý jednotný televizní přijímač. Tohoto modelu se mělo vyrobit kolem deseti tisíc, ale díky válce se tento počet snížil na padesát. Vysílání bylo obnoveno až v roce 1950. Německo zůstávalo oproti Velké Británii nebo USA stále pozadu. V této době proto televize nebyla v Německu hrozbou pro rozhlas, mimo to vysílala pouze dvě hodiny denně. S pravidelným televizním vysíláním začala německá televize až 25. prosince 1952. Dne 1. dubna 1952 se přidala k vysílání stanice ZDF, 2. února 1984 přibyla komerční televize RTL a v témže roce začal vysílat soukromý satelit Sat 1. V této době začaly vznikat takzvané „televizní koláče“.⁵

Ve Velké Británii zahájilo BBC jako první stanice na světě pravidelné vysílání 2. listopadu 1936. John Logie Baird byl britský vědec, ale hlavně průkopník. Roku 1926 ukázal londýnské společnosti svůj vynález nazvaný televizor, tento název se zachoval do dnes. V únoru téhož roku se mu podařilo

⁵ Štroblová, 2009

uskutečnit bezdrátový přenos obrazu a právě to dalo věci do pohybu. Rozhlasová společnost BBC neboli British Broadcasting Corporation povolila Bairdovi, aby za použití jejich techniky experimentoval. Díky tomu mu byla v roce 1926 udělena licence 2TV. V Británii se pravidelně vysílalo od 2. listopadu 1936. I přesto s předvečerem druhé světové války roku 1939 vysílání utichlo. K životu se probudilo až 7. června 1946.⁶

Ve spojených státech amerických patřil k průkopníkům televizního přenosu Phil Taylor Farnsworth. Inspirován ruským technikem Borisem Lvovičem Rosingsem začal pracovat na elektronické snímací kameře. Při studiu v Provo získal peníze na realizaci svého projektu. Základním prvkem této kamery byla elektronická snímací elektronka „disektor“, která dokázala rozčlenit plošný obraz elektronicky na jednotlivé body. V roce 1932 založil firmu Philo Corporation v Indianě, zde vynálezy prodával. Celý život konkuroval Vladimírovi Kosmovi Zworykinovi. Ten pracoval pro společnost RCA. Zworykin získal přes 300 patentů.⁷

2.2 Počátky televizního vysílání u nás

V roce 1935 byla poprvé v Praze předvedena přijímací aparatura, kterou sestrojil doc. Dr. Jaroslav Šafránek se svým kolektivem. Ten byl pracovníkem ve Fyzikálním ústavu Univerzity Karlovy v Praze. O dva roky později si Šafránek svůj vynález nechal patentovat pod názvem Způsob a zařízení pro barevnou televizi. Díky nacistické okupaci nastal skutečný pokrok u nás až roku 1945. Už roku 1947 byl v Tanvaldu dokončen první kamerový řetězec. V roce 1948 byla Mezinárodní výstava rozhlasu MEVRO. Výroba československého televizního přijímače Tesla byla odstartována 1. května 1953. Oficiálně jsme začali pravidelně vysílat 25. února 1954. „*Televize zahájila první den pravidelného vysílání úvodním slovem Jaroslava Marvana,*

⁶ Technický vývoj televize v datech a souvislostech. *Ceskatelevize.cz* [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/televizni-technika/technicky-vyvoj-televize-v-datech-a-souvislostech/>

⁷ Štroblová, 2009

*Česká filharmonie zahrála kantátu Václava Dobiáše, Buduj vlast, posilíš mír a náměstek předsedy Československého rozhlasového výboru Josef Vrabek prohlásil oficiálně pravidelné vysílání Československé televize za zahájené.*⁸

Poté už vývoj nabral na obrátkách. Vysílalo se čím dál častěji a déle. Původní tři dny v týdnu se postupně rozšířili na čtyři, později na šest a od 29. prosince 1958 se vysílalo celý týden. Jelikož televize zaznamenávala v této době opravdový rozkvět, přidal se 10. května 1970 k prvnímu programu i program druhý. Právě na druhém programu začala 9. května 1973 Československá televize barevné vysílání v systému SECAM.⁹

⁸ PhDr. Soňa Štroblová, *Film a televize jako audiovizuální zprostředkování světa*, Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2009, 86 str.

⁹ Technický vývoj televize v datech a souvislostech. *Ceskatelevize.cz* [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/televizni-technika/technicky-vyvoj-televize-v-datech-a-souvislostech/>

3. SPECIFICKÉ TELEVIZNÍ ŽÁNRY

V této kapitole se zaměříme na historii a charakteristiku jednotlivých televizních žánru. Dále se pokusíme poukázat na jejich odlišnosti.

3.1 Zpravodajství

„Zpravodajství je nabízení informací (tzv. zpráv) o rozmanitých událostech, které by mohly být pro příjemce důležité, užitečné – nebo alespoň zajímavé. Právě pro svou předpokládanou důležitost či užitečnost jsou zprávy považovány za významný atribut médií, dokonce někdy za jednu ze společenských funkcí komunikace. Zprávy nám mají pomáhat orientovat se ve světě, zvažovat naše možnosti v dalším životě, pomáhat nám rozhodovat se v roli voličů a podobně. Pro svůj předpokládaný vztah k realitě se zprávy často považují za relativně věrohodnou informaci o světě, lidech, společnosti.“¹⁰

Dnešní podoba zpravodajství je naprosto odlišná od zpravodajství na svém počátku. Tak jako televizní vysílání se postupně vyvíjel i tento žánr. Úplně na počátku se obrazový materiál v Československu nahrával na film a teprve potom na magnetický záznam - TMZ. V dřívější době byly kazety výrazně větší než dnes. V dnešní době jsou velké jako klasická kazeta do videa. Až do roku 2005 se u nás používal záznam analogový. Díky XDCAM je obraz čistší, bez šumění, a také ovládání je jednodušší. Tento nahraný materiál je poté zkopírován do systému DNPS a díky tomuto systému se příspěvek neboli reportáž, zpracovává ve střížně. *„Zpravodajství je časové, to znamená, že se týká velmi nedávných nebo periodicky se opakujících událostí. Je také nesystematické, zaobírá se oddělenými událostmi a ději a svět viděný jen skrze zpravodajství sestává z nesouvislých dějů. Žije pouze tehdy, když samy události jsou aktuální a pro účely záznamu a pozdější reference je zpravodajství nahrazeno jinými formami pramenů. Události zmíněné ve zpravodajství by měly být neobvyklé nebo alespoň nečekané, což jsou kvality ceněné více než*

¹⁰ Trampota Tomáš, Zpravodajství, Praha: Portál, 2006, 23-24 str.

*skutečná důležitost. Slouží zejména pro orientaci a směřování pozornosti a nenahrazuje skutečné vědění.*¹¹ Žádné informace by se ale nedaly zpracovávat a dále předávat respondentům, nebýt zpravodajských agentur. Právě zmíněné zpravodajské agentury poskytují médiím nejaktuálnější informace pro další zpracování. První reportáž neboli aktualitu, uveřejnila naše televize 1. srpna 1954. Jednalo se pouze o jednu aktualitu, nikoli pořad. Za úplně první odvysílané zpravodajství můžeme považovat *Televizní aktuality a zajímavosti*, které byly odvysílány 2. října 1956. Do této doby se informace ze světa a tuzemska dozvídali lidé pouze z rozhlasu, kde zpravodajství trvalo pouze patnáct minut. Teprve 1. ledna 1957 se spustilo na obrazovkách pravidelné vysílání televizních zpráv a od původních rozhlasových se zcela upustilo. O rok později se už vysílalo šestkrát týdně, dvakrát denně. Redakce se rozšířila a dělila se na: politiku, průmysl, kulturu, zahraničí, zemědělství, sport, vědu a techniku, výrobu a provoz. Postupně začala vznikat další studia. Ke studiu v Bratislavě (1957) se přidalo studio v Praze, které vzniklo v červenci 1968. V Praze se počátkem roku 1969 vyměnili pracovníci, převážně hlasatelé a redaktoři. Další studio vyrostlo 3. ledna 1979 na Kavčích horách. K televiznímu zpravodajství se přidaly dva programy. Jeden z nich byl *24 hodin ve světě*, vysílaný v deset hodin večer a druhý *Aktuality* s vysílacím časem v půl desáté večer. Po rozpadu Československa se změnil název pouze na Česká televize. Na český trh vstoupila v roce 1994 první komerční televize TV Nova.¹²

Zpravodajství je ve všech ohledech jedním z nejsledovanějších pořadů i v dnešní době. Lidé jsou hladoví po nových informacích a chtějí vědět, co se děje. Jak píše ve své knize Denis McQuail: *...,zpravodajství je prodejné, povrchní, jednoduché, objektivní, dějstředné, zajímavé, stylizované a obezřetné*¹³ a přesně takové zpravodajství je.

¹¹ Denis McQuail, Úvod do teorie masové komunikace, str. 386-387str.

¹² Štroblová, 2009

¹³ Denis McQuail, Úvod do teorie masové komunikace, Praha: Portál, 2002, 387 str.

3.2 Dokument

Na začátku je důležité definovat pojem dokumentární film. „*Dokument, dokumentární film – televizní nebo určený pro plátna kin je dokumentem – dokladem, zápisem, protokolem, svědectvím o určité skutečnosti, o určitém faktu.*“¹⁴ Je to velice specifický druh filmu. Snaží se pro diváka zachytit a později předvést příběh, kauzu nebo samotnou historii. Přitom nemusí zachycovat pouze historii, ale i současnost nebo budoucnost. Hlavní rozdílný prvek mezi dokumentem a hraným filmem je realita. Právě realitu se snaží dokument prezentovat divákovi. Přesto však můžeme v hraném filmu objevit i dokumentární materiál. Jako příklad si můžeme uvést film *Báječní muži na létajících strojích*. Na začátku tohoto filmu můžeme vidět soubor autentických záběrů. V dokumentárním filmu diváka zaujme a pohltí postupné odhalování skutečnosti. Za první filmy pojmenované výrazem dokument jsou označovány krátké filmy společnosti bratří Lumiérů. Ty nejslavnější jsou *Příjezd vlaku* nebo *Pokropený kropic*. Dokument jako takový vytvořil jeden z kameramanů Luise Lumiéra v roce 1897, když spojil třicet filmů věnovaných jezdecké produkci. Při natáčení použil i jako první filmových triků a jízdy s kamerou. Nesmíme zapomenout na Američana Roberta Flahertyho, který svým filmem *Nanook of The North* v roce 1922 vytvořil obraz lidí žijících na drsném severu. Protože se v tomto filmu objevilo vyprávění, a také jisté dějové napětí, hovoříme o něm jako o hraném dokumentu. Dokumentarista Robert Flaherty řekl: „*Předmětem dokumentárního filmu, tak jak jej chápu já – je život ve tvaru, v jakém skutečně existuje.*“¹⁵ Dalším jeho filmem je *Man of Arana* z roku 1933. Díky Skotu Johnovi Griersonovi vznikla takzvaná *Britská dokumentární škola*, která vytvořila téměř padesát dokumentárních filmů. Skot John Grierson se věnoval tvorbě dokumentárního žánru i sám a z jeho rukou vyšel například film *The Driefters* z roku 1929. Dále se zasloužil o vznik *National Film Board*, kde se zabývali nejen dokumentární tvorbou. Existovala zde také *Sovětská montážní škola*, ovšem ta představovala naprosto odlišný

¹⁴ Václav Sklenář, Deset kapitol o dokumentárním filmu str.5

¹⁵ Rudolf Adler, Cesta k filmovému dokumentu str. 17

směr. Ta se z důvodu nedostatku materiálů a technického zázemí pouze specializovala na tvoření přestříhaných verzí filmů ze západu. Mezi nimi byla i Esfir Šubarová, která je autorkou stříhového dokumentu *Pád dynastie Romanovců* z roku 1927. Zde byl vytvořen základ pro žánr stříhový dokument.

Významným autorem je Dziga Vertov, který se k filmu dostal v roce 1919. Mezi jeho nejznámější dokumentární filmy patří *Muž za kinoaparátem* z roku 1929 nebo *Tři písně o Leninovi* z roku 1934. Mezi české průkopníky dokumentárního filmu patří Jan Kříženecký. Jeho nejznámější film je *Český kinematograf*, který byl založený na záběrech ze života Prahy. Nejznámější osobnosti v rozvoji dokumentární tvorby ve třicátých letech dvacátého století jsou bezpochyby Jiří Lehovec, Jiří Weiss, Alexander Hackenschmied nebo Karol Plicka.

V období po válce se dokumentární film vyvíjí. V Československu vzniká instituce *Krátký film*, která vytvářela zázemí pro dokumentární tvorbu. V padesátých letech dochází k technickému vývoji a to díky nové lehké kameře a možnosti zaznamenávat kontaktní zvuk. Dokumentární film se stal v současné době především doménou televize. A to díky programům *National geographic Channel* nebo *Adventure One*.¹⁶ „Dokumentární film ledacos nemůže. Nemůže vytvořit umělecký obraz světa, tak jak je dán v dramatickém střetnutí osudů, které přináší film hraný. Nemůže dost dobře – a tak jako hraný film – sledovat osud člověka v jeho niterném zápase o bytí, o seberealizaci, zvláště ve vztazích k jiným osudům, ve vývoji – i když ani tyto cesty nejsou pro dokumentární kinematografii zcela uzavřeny. Jisté také je, že dokumentární film nikdy nemohl mít – a nebude mít – tolik diváků, takovou publicitu jako film hraný: jeho dramatické napětí není nikdy takové, jaké může vytvořit stylizace, je příliš skutečné – a skutečnost není nikdy tak sevřeně dramatická jako umělá dramatická konstrukce. Je také těžce přistižitelná ve svých dramatických okamžicích.“¹⁷

Reportážní film je jedním z typů dokumentu. Je v něm velice důležité zachytit okamžik přistižení lidí v důležitých situacích, zachytit spontánní

¹⁶ Adler, 2001

¹⁷ Václav Sklenář, Deset kapitol o dokumentárním filmu str. 16

projevy. Pokud se toto nepovede autorovi zachytit, může celý film, neboli projekt, ztroskotat. V tomto typu je velice důležitý koncept celého dokumentu. Reportážní film například natočil Jan Čudlík v roce 1995 pro komerční televizní stanici TV Nova o nebezpečí azbestu. Jako další typ můžeme označit dokumentaristický portrét. Ten se zaměřuje, jak z názvu vyplývá, na konkrétní osobu. Proto je zde velice důležitý výběr stěžejní osoby. Dokumentarista si musí vytvořit s hrdinou přátelský otevřený vztah, aby byla možná otevřená komunikace. Tento typ dokumentu vyžaduje trpělivost, jelikož se jedná o sběrný způsob natáčení. Jako příklad si můžeme uvést veřejností velmi oceňovaný dokument od Heleny Třeštíkové s názvem *Katka*, který byl v roce 2010 odměněn Českým lvem za dokument. Jako další typ dokumentu můžeme označit Naritativní dokument. Tento typ je nejvíce podobný hranému filmu. Můžeme ho označit za vyprávěcí dokument. Nezajímá se pouze o jednu stěžejní osobu jako je to u předchozího typu, ale o více lidí ze zajímavého prostředí, kteří vzájemně splývají. V české kinematografii zatím dokumenty tohoto typu chybí. Pokud si chceme připomenout důležitá jména v historii dokumentu, nesmíme zapomenout na Evalda Schorma, Dušana Hanáka, Jana Špátu, Václava Táborského nebo Václava Hampla. Autorka Olga Sommerová známá svými dokumenty jako *Netrpělivost srdce*, *Feminismus po česku* nebo cyklus *Třináctá komnata*. Dále Drahomíra Vihanová se svými dokumenty *Fuga na černých klávesách* nebo *Portrét přítelkyně Evy*. A nejvíce veřejností známá Helena Třeštíková s dokumenty *Attaction*, *Zázrak*, *Julie a děti* nebo *Linka důvěry*. Dokumentární cykly se objevují i na televizní obrazovce. Na veřejnoprávních televizích se objevily: *Člověk a techniky*, *Černé ovce*, *Toulavá kamera*, *Po stopách hvězd*, *Kamera na cestách* nebo *Reportéři ČT*. Na komerčních stanicích mohli diváci vidět: *Víkend*, *Soukromá dramata*, *Svět 2011* nebo *Koření*.¹⁸

3.3 Reality show

¹⁸ Sklenář, 1983
Štroblová, 2009

„Definice reality show není ujednocená, ale různé přístupy mají společné to, že se jedná o nehrané reakce reálných lidí (tj. zpravidla neherců) v autentických životních situacích.“¹⁹ „Televizní žánr je postavený na znázorňování reálných situací – prezentuje dokumentární záznamy či zaznamenává spontánní scény. Realnost těchto situací je však do značné míry konstruovaná a simulovaná, prioritní je to, aby působily dramaticky.“²⁰

Allen Funt přišel v roce 1948 do televizního studia CBS s nápadem oslovit se skrytou kamerou populaci v trapných situacích. Tyto reakce lidí byly nahrány a odvysílány v televizi. Tento pořad měl název *Candid Camera*, neboli *Skrytá kamera*. Ten můžeme registrovat na televizních obrazovkách do dnes. Podobný druh pořadu se stejným konceptem se objevil i u nás v podobě pořadů *Ego* nebo *Šprtouchlata*. Za úplně první skutečnou reality show můžeme označit *An America Family*, ten natočila televizní stanice Public Broadcasting Service. Produkce pochází z USA a dohromady obsahuje 12 dílů.

Pokud se chceme zaměřit na historii reality show v České republice, musíme začít v roce 1967, kdy režiséři Radúz Činčera, Jan Roháč, Vladimír Svitáček a Pavel Juráček natočili pořad s názvem *Člověk a dům*, ve kterém diváci přímo ovlivňovali hlasováním děj filmu. Film byla situační komedie o panu Novákovi, který byl ztvárněn Miroslavem Horníčkem. Ten po několika minutách film přerušil, přišel na pódium a seznámil diváky s několika dalšími informacemi ohledně příběhu, poté je nechal pomocí hlasovacích ovladačů rozhodnout, jak bude děj pokračovat. Tento televizní pořad byl v roce 1971 uveden v pražském Světozoru, byl u diváků velmi úspěšný a mohli ho vidět až do roku 1972. Na stejném principu byl vysílán v devadesátých letech i třináctidílný seriál *Rozpaky kuchaře Svatopluka*. Zde byl průvodcem celého pořadu Josef Dvořák. Názvem *Experiment v Tišnově* označujeme pokus pro kosmickou agenturu Interkosmos, při kterém byli dobrovolníci izolováni ve štolách a pomocí kamer, vzorků moči a krve sledováni a hodnoceni. Dalším příkladem reality show u nás, může být projekt rádia Kiss s názvem *Jeden musí z kola ven*. Jednalo se o výkladní skříň v obchodním domě, kde bylo uvězněno

¹⁹ Kde se bere síla reality show?. www.klimes.mysteria.cz [online]. 2004 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/reality_show.htm

²⁰ Reifová Irena, Slovník mediální komunikace, Praha: Portál, 2004, 206 str.

čtrnáct lidí. Návštěvníci obchodního domu měli možnost vidět a slyšet vše, co se uvnitř dělo. Soutěžící každý den psali jméno toho, koho chtějí ze skříně vyhodit.²¹

Rozlišujeme několik druhů reality show: kontejnerová show, castingová show, vztahová show, makeover show, dobrodružná show, emoční show anebo hvězdná show. Reality show jsou většinou licenční produkty.

Do kontejnerové reality show můžeme zařadit soutěž *Vyvolení*. Ty uvedla televize Prima v roce 2005. „*Principem celého pořadu je pobyt skupiny lidí v uzavřené vile, ve které je rozmístěno mnoho kamer a mikrofonů. Některé kamery jsou za poloprůhlednými zrcadly. Účastníci jsou nepřetržitě sledováni a nahráváni. Plní různé úkoly a televize z jejich pobytu vyrábí sestřihy, které vysílá.*“²² Další reality show kontejnerového typu si můžeme uvést *Big brother*, ten vysílala televize Nova souběžně s konkurencí v roce 2005. Přesto se však netěšila takovému úspěchu. „*Big Brother je televizní formát reality show, ve kterém více než 15 týdnů žijí soutěžící v domě plném kamer a snaží se přestát hlasování diváků a získat vysokou finanční cenu.*“²³

Další typ je castingová show. Ta je u nás velice rozšířená a to především na komerčních stanicích. Typickým příkladem nám může být reality show *Česko hledá Superstar*, ta se později objevila v mutaci *Československo hledá superstar*. Dalšími jsou například *X Faktor*, *Den D*, *Šéfká*, *Na nože*, *Talentmania*, *Hlas Československa* nebo *Československo má talent*.

Vztahová reality show se zaměřuje na divákovy city, má snahu diváka personifikovat se soutěžícími. Do této kategorie můžeme zařadit reality show: *Vem si mě*, *Milionový pár*, *Farmář hledá ženu*, *Hledá se táta* nebo *Hledá se táta a máma*.

Dalším typem je makeover reality show, v níž je hlavním konceptem proměna a změna. Sem řadíme: *Ano, šéfe*, *Vypadáš skvěle*, *Bydlení je hra*, *Mladší o pár let*, *Nahá jsi krásná*, *Jste to, co jíte*, *Jak se staví sen* nebo *Jak se staví dům*.

²¹ Štroblová, 2009

²² *Vyvolení*. CSFD.cz [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/249779-vyvoleni/>

²³ *Big Brother*. CSFD.cz [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/250592-big-brother/>

Jako další sem patří dobrodružná show, ta u nás není příliš rozšířená. Příkladem může být: *Trosečník*, *Faktor strachu* nebo *Kdo přežije*.

Emoční show je založená právě na emocích. Nejlépe tuto show vystihuje pořad *Pošta pro tebe*. „*Nečekaná setkání, usmíření po letech, nalezení dávné lásky, splnění tajných přání a snů. To vše před zraky diváků, kteří se stávají svědky opravdových emocí.*“²⁴

Posledním typem tohoto televizního žánru je hvězdná show. Pořadu se účastní veřejností známé celebrity, ať z oblasti divadla, muzikálu, politiky nebo jiných oborů. U nás proběhlo jen pomálu těchto pořadů, například *StarDance*. V zahraničí se odvysílaly pořady: *Duety, když hvězdy zpívají*, *Celebrity camp* nebo *Hvězdy na ledě*.

Reality show je všeobecně mezi diváky úspěšná, to dokazují i koláče sledovanosti českých televizí.

3.4 Televizní série

Tento žánr můžeme rozdělit na soap operu, to je odvětví určené především ženám, a na televizní seriály. Nejprve se zaměříme na první odvětví.

„*Rozhlasový a televizní seriálový žánr, který je založen na mezilidských vztazích a emocích. Zápletky jsou zpravidla plytké, avšak dramatické, většinou určené spíše ženskému publiku. Soap opera se vyznačuje také velkým počtem dílů.*“²⁵ Soap opera vznikla v USA, kdy se v roce 1937 představil posluchačům a později televizním divákům, pořad na pokračování s názvem *U nás ve Springfieldu*. Mezi nekonečné série patří i pořady: *General Hospital*, *Days of our lives* nebo *The young and the Restless*. Postupně se soap opera vyvíjela a měnila svůj vysílací čas. V sedmdesátých letech byl tento žánr na vrcholu. V této době vznikaly série jako *Dallas* nebo *Dynastie*. V dalších letech poté: *Beverly Hills 90210*, *Melrose place* nebo *Chirurgové*. Ač jsou témata soap oper v základu stejná, tedy tajné vztahy, láska, intriky nebo nenávist, prostředí

²⁴ Pošta pro tebe. CSFD.cz [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/248534-posta-pro-tebe/>

²⁵ Soap opera. MediaGuru.cz [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/medialni-slovník/soap-opera-2/>

se postupně vyvíjí. Přes prostředí velkých amerických rodů do méně luxusních domácností, se kterými přicházejí i nová témata v podobě nezaměstnanosti nebo rasismu.²⁶

V roce 2004 vznikl i u nás pokus o českou soap operu v podobě *Rodinných pout*, kterou uvedla televize Prima. Konkurence na sebe nenechala dlouho čekat a televize Nova v roce 2005 nabídla svým televizním divákům *Ordinaci v růžové zahradě*.

Soap operu můžeme členit na tři základní typy. První označujeme *Denní soap operou*. Ta se vyznačuje pevně danými interiéry, jednou dominantní postavou, extrémní zvraty a především masivním odbytem. Klasickou denní soap operou je u nás seriál *Ulice*. Druhý typ je *Telenovela*, ve své podstatě je podobná předchozímu typu, ale v popředí vystupuje milenecký pár. Ten zažívá životní zvraty nebo rozchody. Příkladem může být *Esmeralda* nebo *Divoký Anděl*. Poslední typ označujeme *Prime-time operou*. Ta se liší hlavně svým vysílacím časem. Vystupuje zde daleko více postav, vychází ze skutečného života a natáčení je oproti předešlým typům značně nákladné.

Druhé odvětví nazýváme *Televizní seriál*. Ten se odlišuje od soap opery především v tématech a vysílaným časem dílu. Divácky nejoblíbenější jsou speciální formy tohoto typu, dominuje zde *Sitcom* a *Kriminální seriál*. Sitcom, neboli situační komedie, je kratší seriál založený na humoru a dobře vymyšlených situacích. V popředí je skupina postav, které se opakují v každém díle. Díly na sebe nenavazují. Pro tento druh seriálu je typický zvuk smějícího se publika. Právě ten je u nás divákem negativně akceptovaný. Mezi nejznámější a taky divácky nejúspěšnější sitcomy na světě patří *M.A.S.H.* Děj se odehrává uprostřed války v Koreji v mobilní armádní nemocnici. Natočeno bylo 256 dílů. Dalšími úspěšnými sitcomy jsou: *Přátelé*, *Ženatý se závazky*, *Simpsonovi*, *Jak jsem poznal vaši matku* nebo *Teorie velkého třesku*. Pokud bychom se chtěli zaměřit na sitcom u nás, nesmíme opomenout seriály: *Taková normální rodinka* nebo *Chalupáři*, ty lze považovat za první pokusy tohoto žánru. Po revoluci se zde objevovaly i další pokusy o sitcom, ty většinou

²⁶ Czech made soap opera. *Strategie.e5.cz* [online]. 8. 11. 2007 [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <http://strategie.e15.cz/zurnal/czech-made-soap-opera>

končily neúspěchem, například *Nováci*, *Hospoda* nebo *Duch český*. Diváky okouznil až *Comeback*, ten začala televize Nova vysílat v roce 2008 a můžeme ho na televizních obrazovkách vidět do dnes. Dalším oblíbeným žánrem u televizních diváků je kriminální seriál. Zahrnuje pouze několik dílů, neboť případ nesmí mít dlouhé trvání, aby u diváka neopadl zájem. Opačně je to u kriminálního cyklu. Tam má každá epizoda svůj uzavřený děj. Díly pouze propojuje policista nebo skupina vyšetřovatelů. Mezi takové patří: *Odložené případy*, *Diagnóza vražda*, *Komisař Rex*, *Kobra 11* nebo *Kriminálka Miami*.²⁷

3.5 Talk show

Talk show je rozhlasový nebo televizní pořad, jehož součástí je rozhovor se slavnou osobností, odborníkem nebo také politikem. „Žánr talk show je plodem televizního vysílání dvacátého století. Talk show je vždy tematická a stejně jako denní tisk je považována za jednorázovou.“²⁸ Tento televizní žánr k nám přichází z Ameriky, podle jejího vzoru se talk show tvořila nejen u nás, ale po celé Evropě. Talk show, neboli diskuzní pořad, je točena už od počátku televize. Za průkopníka talk show považujeme Američana Phillipa Johna Donahua. Ten byl znám svým rozhlasovým pořadem s názvem *Conversation piece*, poté se přesunul na televizní obrazovky s pořadem *The Phil Donahue Show*. Ve svém pořadu hovořil o tématech, které byly americkou společností považovány za tabu, jako homosexualita nebo potraty. Jako první použil při pořadu osobní kontakt s divákem v hledišti, diváci měli dokonce možnost pokládat otázky osobně.²⁹

Dalším milníkem historie talk show je pořad Oprah Winfrey s názvem *Oprah Winfrey Show*, ten se začal vysílat roku 1986. Tak jako Phillip John Donahue provokovala. V jejím diskuzním pořadu se objevovali černošští nebo židovští aktivisté a především celebrity. Například si můžeme uvést: Billa

²⁷ Smetana, 2000
Štroblová, 2009

²⁸ Bernard M Timberg with Robert J. Erley, *Television Talk: a history of the TV Talk show*, str. 1., *The TV talk show is a creation of twentieth – century broadcasting. It is intensely topical and, like the daily newspaper, has traditionally been considered a disposable form.*”

²⁹ Štroblová, 2009

Clintona, Brada Pitta, Davida Beckhama, Katie Holmesová, Taylor Lautnera, Kristen Stewartovou, Robert Pattinsona, Barack Obamu a mnoho dalších. Její show se změnila v nejsledovanější pořad televize. Neměla problém se hostů na cokoliv zeptat a to i díky svému životu. Ten nepatřil mezi ty nejšťastnější. V devíti letech byla Oprah Winfrey znásilněna a ve čtrnácti letech otěhotněla. Její syn však zemřel krátce po porodu. Právě díky své otevřenosti si vytvořila s diváky velice blízký vztah. Sama je obrazem typického Amerického snu. Chudobná, zneužívaná dívka černé pleti se sama vypracovala na jednu z nejbohatších žen Ameriky.³⁰ „*Oprah změnila televizní historii. Poté co se v jednom vysílání v její show objevila například nějaká kniha, druhý den se z ní, stal bestseller. Mít na straně Oprah, bylo a je jako mít na straně Ameriku.*“³¹ *Oprah Winfrey Show* získala na tři desítky cen Emmy. Přesto, že původním záměrem talk show bylo především diváky informovat, později přibývali hosté a hvězdy všech oborů, kteří začali propagovat sebe. Právě díky nim se stala talk show tak populární a měla čím dál větší sledovanost. Nynější cíl talk show je diváky pobavit, rozesmát nebo si je získat emociálně.

Televizní žánr talk show, můžeme také rozdělit na skupiny. První skupinu tvoří informační talk show. Do tohoto druhu talk show můžeme zahrnout pořady: *Otázky Václava Moravce*, *Duel*, *Partie* nebo *Sedmička*. Druhá skupina se nazývá talk show se slavnými osobnostmi. Tady se jedná o pořad zaměřený právě na pobavení diváků. Právě zde se objevují různé propagace divadelního představení, koncertů nebo filmů. Patří sem pořady: *Uvolněte se prosím*, *Nikdo není dokonalý* nebo *Všechnoparty*. Talk show tematická se většinou zaměřuje na nějaké téma, například nevěra nebo rozvod, a to jí provází celý díl. Jako příklad si můžeme uvést talk show *Tabu*. Poslední je zde zábavná talk show, kde je hlavním úkolem diváky rozesmát. Můžeme se zařadit talk show Petra Novotného, *Novoty*.

Veškeré talk show je postavené především na dobrém výběru moderátora a správném výběru hostů.

³⁰ Oprah Winfrey. *Osobnosti.cz* [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <http://zivotopis.osobnosti.cz/oprah-winfrey.php>

³¹ Oprah Winfrey. *CSFD.cz* [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/tvurce/21166-oprah-winfrey/>

3.6 Televizní soutěžní pořady

Za úplně první soutěžní pořad v televizi můžeme považovat *Spelling Bee*. Ten byl odvysílán 31. května 1938 televizí BBC. Při této soutěži musejí soutěžící správně vyhláskovat určené slovo. Tento zábavní pořad se stal velice populární ve všech anglicky mluvících zemích.³² Pokud se zaměříme na tento televizní žánr u nás, tak za úplně první soutěžní pořad považujeme *Hádej, hádej, hádači*. Odvysílán byl v roce 1955 a pořadem prováděl Jan Pixa. Mezi ty úspěšnější televizní soutěžní pořady Československa patří například *Šest ran do klobouku* nebo *Desetkrát odpověz*.

Televizní soutěžní pořady si můžeme obecně rozdělit na vědomostní, hravé nebo se tyto dva druhy prolínají. Mezi ty vědomostní řadíme například *Az-kvíz*. Ten máme možnost vidět na obrazovkách do dnes. „*Vědomostní soutěž AZ-kvíz, která se připravuje v brněnském studiu České televize pod vedením režiséra Ladislava Cmírala, už svým názvem oznamuje, že vyžaduje od soutěžících co nejširší znalosti. Název koresponduje také s hrací tabulí, na níž jsou otázky skryty pod políčky označenými písmeny abecedy od A do Zet. Soutěž kombinuje tematicky pestré vědomostní otázky se strategickou hrou. Ta spočívá v obsazování polí na hrací tabuli a v jejich propojení do souvislého řetězce, jenž spojí tři strany trojúhelníku.*“³³ Dále si můžeme vyjmenovat *Videostop* nebo *Bud' a nebo*. V současné době mezi ně patří například *Milionář*. Soutěže hravé, ve kterých soutěžící musí ukázat svoje fyzické schopnosti, jsou diváky také velmi oblíbené. Příkladem mohou být: *Hry bez hranic*, *Pevnost Boyard* nebo *3 x 3*. V dnešní době mezi ně patří *Aréna národů*. Pokud se oba tyto typy sloučí, vnikají například pořady *Zlatá cihla*, *Kufr* a ze soudobých *Bludiště*.³⁴ Soutěže převzaté ze zahraničí jsou většinou vysílané v licenci, musí tedy splňovat zásady uvedené ve smlouvě. Většinou se to týká především pravidel, hracího řádu a dekorace. Televize BBC uvedla v roce 2000

³² Spelling Bee je pokládána za první televizní soutěž. Bude jí 70 let. *Ceskamedia.cz* [online]. 29. 5. 2008 [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <http://www.ceskamedia.cz/media/240074/spelling-bee-je-pokladana-za-prvni-televizni-soutez-bude-ji-70-let>

³³ AZ - kvíz. *CSFD.cz* [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/251049-az-kviz/>

³⁴ Štroblová, 2009

pořad s názvem *The weakest Link*, po zakoupení licence byla u nás odvysílána televizí Nova pod názvem *Nejslabší! Máte padáka*. Podle britské předlohy je vysílán i pořad *Taxík*, jehož původní název je *Cash Cab*. „V pořadu *Taxík* nastoupí nic netušící lidé do zdánlivě obyčejného taxíku a najednou zjistí, že jsou v televizním pořadu! Při jízdě mají možnost odpovídat na moderátorovy otázky a vyhrávat hotové peníze. Jsou-li úspěšní, na závěr cesty dostanou svoji výhru.“³⁵ V současné době ho moderuje Tomáš Matonoha.

Soutěžní pořady mají v České republice veliký úspěch, přestože jsou postupně vytlačovány fenoménem dnešní doby reality show.

3.7 Televizní reklama

*„Reklama v televizi patří k těm luxusnějším reklamním produktům vzhledem k její ceně a širokému publiku, které osloví.“*³⁶ Reklamu lze považovat za klasickou funkci televize. Její cílovou skupinou jsou děti a dospívající mládež, ale především ženy a důchodci.

Po roce 1989 se u nás objevil nespočet nových značek. Bylo proto těžké vyniknout nad ostatními, neboť u nás zatím neměly žádnou tradici. Tvorbu reklam můžeme v současné době označit za umění. Jejich tvorbou se zabývají reklamní agentury. Pokud se zaměříme na srovnání reklamy dnes a před deseti lety, je vidět značný rozdíl. Změnily se především techniky a zpracování. Reklama není jediným typem komerčního vysílání, řadíme do něj i Teleshopping. V některých zemích má dokonce i vlastní televizní kanál. *„Teleshopping se v moderní době stal nedílnou částí obchodování. Jednoduše řečeno jde o obchodování, kdy se zákazník, ani prodávající nikdy nesetkají. Charakteristickou vlastností teleshoppingu je fakt, že zákazníkovi nabízí pouze zboží, které chce prodat. Zákazník nikdy nevybírá zboží dle svých potřeb.“*³⁷

³⁵ Taxík. CSFD.cz [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/251421-taxik/>

³⁶ Televizní reklama. Reklamu.cz [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.reklamu.cz/televizni-reklama.html>

³⁷ Teleshopping. Teleshopping.iqss.cz [online]. 19. 2. 2011 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://teleshopping.iqss.cz/>

Velmi oblíbenou marketingovou strategií je také virální reklama. Výhodou je šíření, neboli propagace zdarma, a díky sociálním sítím se rychle dostane k respondentům. Ve většině se jedná o parodii vlastní značky, anebo parodii konkurenta. Nebezpečím je, že tento druh reklamy nelze zastavit. Každá televize má odlišné ceny ohledně reklamy. Nejdražší čas mají ale stejný a to tzv. prime time mezi osmnáctou až dvaadvacátou hodinou.

Reklama obohatila český jazyk o několik nových výrazů pocházejících ve většině případů z anglického jazyka. Například se jedná o pojmy: mediametrie, rating, prime time, high season, reach nebo share.

3.8 filmy

„Existence žánrové tvorby je na jednu stranu kritizována pro přílišný schematismus, na druhou stranu ceněna pro schopnost navázat prostřednictvím zažitých stereotypů rychlejší a snadnější kontakt mezi filmovým tvůrcem a divákem.“³⁸ Ve filmu můžeme rozeznat různé druhy žánrů jako komedie, animovaný film, pohádka, muzikál, drama, melodrama, kriminální film, detektivka, western, dobrodružný film, akční film, thriller, katastrofický film, fantasy, horor, sci-fi, retrofilm, historický film, životopisný film a válečný film. Pro upřesnění si ty hlavní přiblížíme.

„Animovaný film lze obecně charakterizovat jako souvislou řadu postupně snímaných fází pohybu kresby, loutky, reálných neživých i živých předmětů, jejichž poloha a tvar se mění mezi jednotlivými okénky filmu. Na rozdíl od filmu hraného a dokumentárního, plynulý výsledný pohyb lze vidět až při projekci, protože snímaný pohyb při tzv. pookénkovém záznamu ve skutečnosti v reálném čase neexistuje. Zobrazovaná akce podléhá zcela záměrům autorů a realizátorů snímku, často se nemusí ohlížet ani na přírodní zákony a jiná omezení tzv. skutečného světa.“³⁹ Animovaný film má své kouzlo, které dokáže oslovit každou generaci. Pokud si chceme přiblížit historii

³⁸ Filmové žánry – definice, typy, příklady. 25fps.cz [online]. 25.4.2007 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2007/filmove-zanry-%E2%80%93-definice-typy-priklady/>

³⁹ OBECNÝ ÚVOD K ANIMOVANÉMU FILMU. Nfa.cz [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.nfa.cz/obecnny-uvod-k-animovanemu-filmu.html>

světového animovaného filmu, nesmíme zapomenout na Walta Disneyho. Ten je pro každého symbolem, alfou a omegou animovaného filmu. Dokázal vytvořit opravdový filmový průmysl, který zaměstnával na stovky techniků a kreslířů. A právě díky tomu, byl od roku 1930 americký kreslený film monopolizován Waltem Disneyem. Byl také první, který z animovaného filmu vytvořil celovečerní film a to s názvem *Sněhurka a sedm trpaslíků* (1937). Jeho postavičky milují lidé po celém světě, mezi nejznámější patří např. Mickey Mouse, kačer Donald nebo králík Oswald. Walt Disney stále drží rekord za největší počet nominací na Cenu Akademie. Obdržel i čtyři čestné Oskary. Svou úplně poslední Cenu Akademie obdržel až po své smrti. Jako příklad si můžeme uvést cenu za Nejlepší krátkometrážní film *Flowers and Trees* z roku 1932, Čestné uznání za vytvoření postavičky Mickey Mouse z roku 1932, Nejlepší krátkometrážní film *Bear Country* z roku 1932 nebo Nejlepší krátkometrážní film *Winnie the Pooh and the Blustery Day*.⁴⁰

Co se týče animovaného filmu, nesmíme opomenout umělce, kteří se u nás podíleli na zrodu tohoto filmového žánru. Mezi ně patří především Jiří Trnka, Karel Zeman a Hermína Týrlová. V této době byl animovaný film povětšinou na náměty československým klasiků, jako byly kresby Josefa Lady nebo Josefa Čapka. V roce 1945 byly u nás dvě školy animovaného filmu. První ze skupiny byli Bratři v triku, byla to skupina kolem Jiřího Trnky, Eduarda Hofmana a Jiřího Brdečky. Tito autoři natočili například: *Zasadil dědek řepu* nebo *Zvířátka a Petrovští*. O dva roky později se Jiří Trnka začal převážně věnovat loutkovému filmu. Mezi jeho nejznámější patří *Špalíček*, za ten získal ocenění Velkou cenu v Benátkách v roce 1945, *Císařův slavík* (1948), *Bajaja* (1950) nebo *Dva mrazíci* (1954). Ale to nebyly rozhodně jediné filmy, které stojí za zmínku. Ve spolupráci s hudebníkem Václavem Trojanem zpracoval *Staré pověsti české*. Dále animace osudů *Dobrého vojáka Švejka*, ty jsou zajímavou kombinací animací starých fotografií a kreseb Josefa Lady. Dále zpracoval filmy *Sen noci Svatojánské*, *Archanděl Gabriel a paní husa*, *Vášeň*, *Kybernetická babička* nebo *Ruka*. Poté co se Jiří Trnka osamostatnil

⁴⁰ Studio Disney. 25fps.cz [online]. 25.12.2011 [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2011/studio-disney-od-rodinneho-podniku-k-medialnimu-gigantovi/>

a věnoval se loutkovému filmu, se vedení ve skupině Bratři v triku ujal Eduard Hoffman. Pod jeho vedením se zpracovaly pohádky *Vzducholod' a láska*, *O milionáři, který ukradl slunce*, *Stvoření světa* nebo *Povídání o pejskovi a kočičce*, které bylo zpracováno na základě kreseb Josefa Čapka. Druhá skupina, které se říkalo Gottwaldovská, podle města Gottwaldov, se specializovala především na loutkové filmy pro děti. Jejich filmy získávaly jedno ocenění za druhým. Film pro děti *Vzpouza hraček* získal ocenění na MFF Benátky v roce 1947. Film *Ukolébavka* získal v roce 1948 ocenění taktéž na MFF Benátky. Do jejich sbírky filmů patří *Nepovedený panáček*, *Zlatovláska*, *Míček Fliček* nebo *Pasáček vepřů*. Nejúspěšnější je bezesporu film *Uzel na kapesníku*, který měl úspěchy na filmových festivalech v Cannes, Locarnu nebo Mar del Plata. Hermína Týrlová za druhé války točí snímek *Ferda Mravenec* podle předlohy knihy pro děti Ondřeje Sekory. Ve spolupráci s Karlem Zemanem natočí film *Vánoční sen*, který získává v roce 1946 cenu v Cannes za nejlepší loutkový film. Velkým krokem kupředu je snímek *Cesta do pravěku*, kde je použito jak reálných hrdinů, tak i loutek a ilustrací. Tento film získal cenu za nejlepší dětský film v Benátkách a v Mannheimu cenu kritiky. Další snímek natočený v roce 1958 s názvem *Vynález zkázy* je považován za mistrovské dílo. Jsou v něm zakomponovány oživené dřevoryty z osmdesátých let minulého století, ve kterých se pohybovaly stroje a skuteční herci. Tento film získal různé ceny, především však cenu EXPO 1958. V šedesátých letech se objevují noví autoři. Mezi ně patří Václav Mergle nebo Jan Švankmajer.⁴¹

V sedmdesátých letech vznikají animované filmy, které jsou mezi diváky neznámější, především díky večerníčkům jako *Mach a Šebestová* nebo *Utržené sluchátko* od Miloše Macourka, Adolfa Borna a Jaroslava Doubravy. Vznikly i pohádky *Bob a Bobek* od Václava Bedřicha a Vladimíra Jiránka nebo *Maxipes Fík* Václava Bedřicha a Jiřího Šalamouna.

„Komedie patří mezi „lehké“ žánry, jejím cílem je pobavit diváka prostřednictvím obsaženého humoru. Humor může být verbální (slovní)

⁴¹ Štroblová, 2009

*i neverbální (komická akce – pohybové gagy, mimika, gestikulace). Základním předpokladem pro dosažení komického efektu je odstup diváka od postavy.*⁴²

Komedie je veřejností velice oblíbený žánr, který oslovuje všechny generace. Tento žánr můžeme dělit do několika kategorií a skupin. První skupinu můžeme označit jako bláznivou komedii. Jak už z názvu vyplývá, jedná se o film plný ironických, vtipných zápletek, které mají vyvolávat v divácích smích. Pokud bychom jí chtěli přirovnat k divadelním žánrům, je podobná grotesce. Druhou skupinou je vaudeville. Toto označení je francouzského původu, v překladu znamená veselohra se zpěvy a tancem. Jedná se o předchůdce muzikálu. Třetí skupinou je konverzační komedie. Tento žánr je založený především na dialozích. Například si můžeme uvést hru *Poznáš muže svých snů* nebo film *Bůh masakru*. Komedii je také možné rozdělit podle povahy humoru. Na klasickou komedii, zde si jako příklad můžeme uvést *Blbec k večeři*. Dále dělíme na crazy komedii, zde převažují absurdní situace a nechybí nadsázka. Příkladem mohou být filmy *Ledové ostří* nebo *Blbý a blbější*. Komedii, která ve svém příběhu využívá převážně ironických a morbidních dialogů, černého humoru a společenských tabu, nazýváme černou komedií. Mezi takové patří: *Pasti, pasti, pastičky* nebo *Válka Roseových*. Nesmíme také opomenout další žánr, který nazýváme hororová komedie. Můžeme k ní zařadit například film *Krotitelé duchů*. Komedie je možné dělit i podle povahy zápletky. Velice oblíbený žánr je romantická komedie, do té patří: *Něco na té Mary je*, *Válka nevěst* nebo film *Láska nebeská*.⁴³ Dělíme je dále na akční komedie, krimi komedie, sci-fi komedie, hudební komedie, satirické komedie a také parodie.

Pokud bychom chtěli hovořit o filmech, ve kterých se promítá fantazie autora, dobrodružství a představivost, nesmíme zapomenout na filmový žánr sci-fi. Zkratka sci-fi znamená science fiction, neboli vědecko – fantastická literatura, ve filmu máme na mysli námět. Ve většině tyto filmy spojuje téma budoucnosti, ať se jedná o zcela nový nalezený svět nebo se nacházíme

⁴²Filmové žánry – definice, typy, příklady. 25fps.cz [online]. 25.4.2007 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2007/filmove-zanry-%E2%80%93-definice-typy-priklady/>

⁴³Filmové žánry. 25fps.cz [online]. 25.4.2007 [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <http://25fps.cz/2007/filmove-zanry-%E2%80%93-definice-typy-priklady/>

na platě Zemi o 3000 let v budoucnosti. I když v padesátých letech se už objevovaly sci-fi filmy, jako například *Invaze lupičů těl*. Největší rozkvět nastal v sedmdesátých letech s příchodem *Hvězdných válek*, neboli *Star Wars*. Tato série filmů byla natáčena postupně od roku 1977 až do roku 2005. Režisérem je George Lucas. Tento příběh oslovil miliony lidí na světě a zájem o ně přetrvává do dnes. „*Star Wars je velmi proslulý a rozsáhlý epos stvořený Georgem Lucasem. Star Wars zahrnují do nejmenších detailů propracovaný sci-fi svět s prvky fantasy. Najdete tu nádherný vesmír, velkolepé bitvy, moudré rytíře Jedi, tajemné Sithy, Droidy, světelné meče, laserové pušky a mnoho dalšího. Hlavní příběhová linie filmů se točí kolem rodiny Skywalkerů, přesněji Anakina Skywalkera a později jeho syna Luka Skywalkera. Ovšem Star Wars jsou opravdu rozsáhlé dílo, tudíž hlavních postav je mnohem více. Například Moudrý mistr Yoda, zkušený Obi-Wan Kenobi, Anakinova přítelkyně královna a později senátorka Padmé Amidala. Ve Star Wars byla také ztvárněna jedna z největších filmových záporných postav Darth Vader.*“⁴⁴ V osmdesátých letech vnikaly sci-fi s temnější tematikou, mezi takové můžeme zařadit například film *Terminátor*. V dnešní době jsou filmy sci-fi žánru velice oblíbené, alespoň některé z nich: *Avatar*, *Den nezávislosti*, *Matrix* nebo *Jurský park*. Žánr sci-fi můžeme také dělit podle zápletky na: akční sci-fi, filosofickou sci-fi, hororovou sci-fi, dobrodružnou sci-fi, sci-fi komedii nebo katastrofickou sci-fi.

Poslední filmový žánr, který si blíže popíšeme, bude horor. Jak říká John Carpenter, „*Strach je ta nejsilnější emoce lidské rasy a strach z neznáma je pravděpodobně ten nejstarší druh. Jednáte s věcmi, které každý někdy cítil; od raného dětství se bojíme tmy, bojíme se neznáma. Když tvoříte hororový film, budete si pohrávat s lidskými pocity.*“⁴⁵ A právě díky tomu je filmový žánr horor tak oblíbený. Přestože témata jsou velice podobná, postupně se vyvíjela. V prvopočátcích hororového filmu pocházely postavy většinou z folklóru, jako jsou například upíři, vlkodlaci a monstra. Tyto náměty se prolínaly až do sedmdesátých let dvacátého století.

⁴⁴ Star wars. *Postavy.cz* [online]. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://www.postavy.cz/svet/star-wars/>

⁴⁵ Historie hororového filmu. *Horror.cz* [online]. 31. 12. 2008 [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.horror.cz/clanky/clanek_historie-hororoveho-filmu_2745/

V dnešní době jsou náměty různé, od mimozemských civilizací po nepovedený vědecký experiment. Horory většinou vznikají podle knižní předlohy, jako příklad si můžeme uvést *Pes Baskervillský* (1958), *Frankenstein* (1931, 1994), *Dracula* (1931,1992) a *Dr. Jekyll and pan Hyde* (1931). Velký rozvoj byl v sedmdesátých až osmdesátých letech minulého století, kdy přišel nový subžánr hororu takzvaný krvavý slasher. Z tohoto období pochází film *Hands of The Ripper* (1971), *Poslední dům nalevo* (1972), *Vymítač ďábla* (1973), *Texaský masakr motorovou pilou* (1974) nebo *Čelisti* (1975). Horor můžeme dělit na sci-fi horor, psychologický horor, klasický horor, zombie horor nebo hororovou komedii.

4. HISTORIE A SOUČASNOST SERIÁLU

V této kapitole si chronologicky objasníme historii československého a českého seriálu. Seriál je pro televizi tím netypičtějším žánrem a na televizních obrazovkách dominuje.

4.1 Československý seriál

1959 - 1970

Pokud bychom si chtěli rozdělit Československý seriál chronologicky, musíme začít úplně prvním seriálem s názvem *Rodina Bláhova*, ten byl natočený roku 1959 a 1960 režisérem Jaroslavem Dudkem. Stal se diváky hned oblíbeným a dokonce si o jeho pokračování sami psali. Jelikož seriál byl realizován filmovou technologií, zůstaly zachovány pouze dva díly z původních devíti. Zazářili zde Ilja Prachař, Stella Zázvorková, Ladislav Trojan, Jiří Sovák, Josef Kemr nebo Jiřina Jirásková.

V roce 1963 a 1964 byl natočen seriál s názvem *Tři chlapi v chalupě*. Tento legendární seriál byl natočen Františkem Filipem a Jaroslavem Dudkem. Celý děj se točí kolem tří generací Potůčků v imaginární vesnici Ouplavice. Řeší zde každodenní problémy a to je přivádí do komických situací a přispívá k pobavení televizních diváků. Hráli zde herci jako Lubomír Lipský, Jan Skopeček, Ladislav Trojan, Stella Zázvorková, Jiří Sovák, Dana Medřická nebo Milena Dvorská. Souběžně se seriálem vznikl na Barrandově stejnojmenný film. Ten však už takový úspěch nezaznamenal.

František Filip roku 1966 natočil seriál *Eliška a její rod*. Seriál byl o Elišce Rabasové, členech její rodiny a také o lidech, kteří se vyskytovali kolem ní. Tento seriál je pokrokový, měl totiž pouze jediného autora a to scénaristy Jaroslava Dietla. Hlavní roli zde sehrála Olga Scheinpflugová. Děj je situován v hospodském prostředí. Jednotlivé díly jsou pojmenovány: *Dcera*, *Podnájemník*, *Syn*, *Hostinský*, *Monika*, *Benjamínek*, *Utopenec*, *Živelná pohroma* a poslední *Staročeši proti mladočechům*. Poslední dvě epizody

se omylem smazaly, přesto však ostatní díly jsou často reprízovány. Z herců si můžeme vyjmenovat Olgu Scheinpflugovou, Janu Hlaváčovou, Jiřího Sováka, Josefa Kemra, Jiřího Schmitzera, Helenu Růžičkovou nebo Bohumila Švarce.

V roce 1967 natočil seriál *Soudce Stokroč*, ve kterém právě jmenovaný seznamuje diváky s jeho názory na fotbal a reaguje na momenty ve vrcholovém fotbalu té doby. V těchto epizodách se objevují herci jako Lubomír Lipský, Vladimír Hrubý, František Hanus nebo Olga Schoberová. V tomto roce byl natočen i seriál *Píseň pro Rudolfa III*.

Rok 1968 přinesl televizním divákům seriál *Klapzubova jedenáctka*. Režisér Eduard Hofman v něm obsadil do stěžejní role Jiřího Sováka jako Klabzubu. Celý děj se točí kolem fotbalových úspěchů a neúspěchů, kolem československé kopané. Součástí seriálu jsou i autentické záběry z MS ve fotbalu z roku 1934 a archivní fotbalové záběry s hvězdami československého fotbalu. Tento seriál nepatří k těm nejpovedenějším, které v Československu vznikaly. Epizody měly názvy například: *Bylo jednou jedenáct*, *Jde se na to*, *My nebo oni* nebo *Na zkušenou*. Hráli zde Jiří Sovák, Vlasta Chramostová, Martin Frič nebo Stella Zázvorková. V tomto roce vznikly i seriály *Dreyfusova aféra* nebo *Sňatky z rozumu*.

V roce 1969 natočil režisér Jiří Sequens diváky velmi oblíbený seriál *Hříšní lidé města pražského*. Seriál měl jako první od začátku předepsaných třináct epizod, to měla ve svých předpisech celosvětová norma. Jednalo se také o první československý krimi seriál. Literární předlohou byla kniha Jiřího Marka, která mapovala dobu meziválečného Československa. Pro diváky zde byl zajímavý barevný děj, plný zajímavých zápletek se zloději, kasaři a prostitutkami. Tento seriál získal cenu na Mezinárodním televizním festivalu Zlatá Praha v kategorii dobrodružných pořadů. Hlavní role zde ztvárnili Jaroslav Marvan, Josef Bláha, Josef Vinklář a František Filipovský. V tomto roce byl natočen i seriál *Záhada hlavolamu*.⁴⁶

⁴⁶ Moc, 2009

Česko - slovenská filmová databáze. *CSFD.cz* [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: www.csfd.cz

1970 – 1976

Rok 1970 přinesl seriál *Dobrodružství šesti trampů*. Byl natočen Pavlem Březinou podle literární předlohy Jaroslava Žáka a Vlastimila Rady. Jedná se o šestidílný seriál se znaky muzikálu, ve kterém se hlavní děj stáčí okolo šesti mužů – trampů a především kapitána Aspirina. Ten vypráví příběhy u táborového ohně. Tento seriál vnesl do televizního seriálu nový formát. Roli kapitána ztvárnil Jan Skopeček. Tento rok vznikl i seriál *Alexandr Dumas starší*.

V roce 1971 vznikl diváky velmi oblíbený televizní seriál, v dnešní době bychom ho mohli pokládat za sitcom, *Taková normální rodinka*. Původně se mělo jednat o komedii, ta se ale po diváckém úspěchu změnila na osmidílný seriál. Děj se odehrává v domě, kde se střetávají čtyři generace. Každá z postav je individuální a má své osobnostní rysy, ať se jedná o „bláznivou“ babičku v podání Marie Rosůlkové nebo milovníka zvířat Oldřicha, kterého ztvárnil Zdeněk Řehoř. Seriál se vyznačuje nápaditými dialogy a především humorem. Epizody mají názvy: *Ženich, Před svatbou, Po svatbě, Výročí, Ženich pro tetičku, Škola manželů, Záletník a Dáreček*. Hráli zde Marie Rosůlková, Dana Medřická, Zdeněk Řehoř, Jana Štěpánková, Eduard Cupák, Daniela Kolářová, Jaromír Hanzlík nebo Jiřina Bohdalová. Mimo seriálu *Taková normální rodinka* v tomto roce vznikly i seriály jako *F. L. Věk, Fantom opery, Hostinec U koťátek, Kamarádi, Legenda o živých mrtvých, Podezřelé prázdniny* nebo *Rozsudek*.

Rok 1972 přinesl dětský seriál v podobě *Pana Tau*. Natočen byl Jindřichem Polákem, který do hlavní role obsadil Ottu Šimáčka. Tento seriál určený dětem byl výjimečný v tom, že hlavní postava Pana Tau byla nahrazována loutkou. Jedná se o třináctidílný seriál, který měl v roce 1975 a 1977 pokračování. Děj se točí kolem pana Tau, který pomáhá dětským hrdinům například najít maminku, zařídit na Vánoce sněh, vzít děti na místa kam si přejí a mnoho dalšího. Tato role herce Šimáčka zapsala do nesmrtelné množiny dětských hrdinů. V tomto roce vznikly i seriály *Boříkovi patálie, Byli jednou dva písaři, Ctná paní Lucie, Dispečer, Duhový luk* nebo *Jana Eyrová*.

V roce 1973 natočil Alois Müller ve spolupráci se studiem Ostrava televizní seriál *Haldy*. Podle stejnojmenného románu autorky A.M.Tilschové napsal scénárista Otto Zelenka seriál. Děj se odehrává na Ostravsku za první světové války. V seriálu nechybí nevěra, bída, hlad nebo žárlivost. Tento seriálový projekt byl spíše začátkem k dalšímu seriálu s názvem *Kamenný řád*. V hlavních rolích se tu objevila Lenka Termerová, Tomáš Töpfer nebo Martin Růžek. V tomto roce bylo i natočeno pokračování k seriálu *Kamarádi*, tedy *Kamarádi II*.

František Filip roku 1974 natočil seriál, *Byl jednou jeden dům*, který je označován za jeden z nejlepších. Jedná se o pětidílný seriál, někdy označován jako televizní román, ve kterém se děj skládá z vyprávění o rodinách pražského činžovního domu. Seriál je založený na humoru, ale i lásce, dramatu, strachu a bolesti. Objevuje se zde i politika a to díky době, ve které se seriál odehrává. Jsou zde mapovány poslední léta svobodné Československé republiky, nacistická okupace, atentát na Hendricha nebo Mnichov. Díly se jmenovaly *Stěhovavá trafika*, *Jízda do tunelu* nebo *Ďábelské ostrovy*. Vystupovali zde herci jako Miloš Nedbal, Josef Abrhám, Jana Hlaváčová, Jaromír Hanzlík, Jiří Sovák nebo Vladimír Menšík.

V roce 1975 vznikala spousta seriálů *Kamenný řád*, *Matka*, *My z konce světa*, *Nejmladší z rodu Hamrů*, *Pan Tau se vrací* nebo *Slovácko se nesúdí*. Z toho to roku, ale diváky nejvíce oslovil seriál *Chalupáři*. František Filip v něm vsadil na kontrast „Pražáka“ a „venkovana“. Jedná se o humorné epizody, které mají volnou dějovou linii. Úvodní melodie seriálu je nazpívána Waldemarem Matuškou, tu složil Luboš Fišer. Epizody měly názvy *Chudák dědeček*, *Kapr*, *Operace*, *Sokové* nebo například *Náhradník*. Hlavní role zde ztvárnili Jiří Sovák a Josef Kemr. Dále hráli Vladimír Menšík, Jiřina Bohdalová, Jana Hlaváčová nebo Josef Vinklář.

Rok 1976 přinesl propagandistický seriál *Třicet případů majora Zemana*. Jednalo se o nejrozsáhlejší projekt Československé televize. Hlavní hrdina, v podání Vladimíra Brabce, je příslušník Sboru národní bezpečnosti. Ten se z venkovského policisty dostane až na náčelníka pražské kriminálky. Většina příběhů vznikla podle pravdivých příběhů. Počátky tohoto seriálu

se nesly ještě v duchu krimi příběhů například epizody: *Smrt u jezera*, *Vyznavači ohně*, *Loupež sladkého I* nebo *Rubínové kříže*. Další epizody po roce 1948 už měly politický směr. Z tohoto období vznikaly díly: *Hon na lišku*, *Bestie*, *Strach*, *Vrah se skrývá v poli*, *Křížová cesta* nebo *Pán ze Salzburku*. Jsou díly, které můžeme zařadit do čistě propagandistických a to epizoda *Klauni*, zde se popisuje začátek pražského jara, *Štvanice* nebo *Mimikry*, zde byl motiv Plastic People. Epizoda, která se dá zařadit i do žánru horor se nazývá *Studna*. Tato epizoda se odehrává na venkově, kde major Zeman řeší dvojnásobnou vraždu a pokus o sebevraždu. V ostatních rolích byli Vladimír Ráž, František Němec, Ladislav Mrkvička nebo Renáta Doleželová. V tomto roce vznikly i seriály *Muž na radnici* nebo *Muž, který nesmí zemřít*.⁴⁷

1977 – 1983

Jaroslav Dudek v roce 1977 natočil se scénářem Jaroslava Dietla diváky velice oblíbený seriál z nemocničního prostředí s názvem *Nemocnice na kraji města*. Dietl vytvořil pro diváky velmi reálné postavy s chybami, ale i přednostmi, nedalo se říci, že by byl někdo čistě kladný nebo záporný. Děj se odehrává v malé nemocnici mimo centrum. Postavy zde řeší nejen vztahy v nemocnici ale i rodinné vztahy, nevěru nebo smrt. V tomto seriálu se kromě oslovení soudruhu nebo role dělnického ředitele vůbec nevyskytuje politický podtext nebo nějaký propagandistický náznak. V tomto seriálu si zahráli herci Ladislav Chudík, Miloš Kopecký, Josef Abrhám, Eliška Balzerová, Jana Štěpánková nebo Jaromír Hanzlík. Po odvysílání úspěšných třinácti dílů se o *Nemocnici na kraji města* začali zajímat zahraniční koproducenti, zvláště pak Němci. A právě díky nim se v roce 1981 natočilo pokračování *Nemocnice na kraji města II*. To se už natáčelo na lepší německý systém s názvem PAL. Pokračování mělo dvacet dílů a bylo úspěšnější než původní. Ani po letech se však na tento seriál nezapomnělo a v roce 2003 se natočilo volné pokračování *Nemocnice na kraji města po dvaceti letech*. Přesto že první díl

⁴⁷ Moc, 2009

Česko - slovenská filmová databáze. *CSFD.cz* [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: www.csfd.cz

sledovalo přes čtyři miliony diváků, toto pokračování už úspěšné nebylo. V roce 1977 vznikly i neméně známé seriály pro příklad si můžeme uvést *Ženu za pultem*, *Tajemství proutěného košíku* nebo třetí řadu *Pana Tau*.

V roce 1978 přinesla Československá televize divákům spíše seriály, na které se časem zapomnělo. Jako příklad si můžeme uvést seriál *Zákon pohybu*. Tento třináctidílný seriál pravdivě ukazoval svět dělníků, jejich vztahy a soukromé osudy. Zahráli si zde herci Viktor Brabec, Jiří Štěpnička, Martin Růžek nebo Eliška Balzerová. Tento rok přinesl i seriály *Robinsoni z Kronborgu*, *Stříbrná pila* nebo *Ve znamení Merkura*.

Rok 1979 přinesl Československým diváků seriál o životě mladých. Televizní seriál *Zkoušky z dospělosti* je založený na světě mladých jejich láskách, upřímnosti, přátelství, a jelikož se jedná o maturitní ročník tak i o jejich představách o budoucnosti. Herce vybral režisér Jiří Adamec nové a neokoukané, což seriálu z prostředí mladých velmi pomohlo. Epizody se nazývaly: *Sázka*, *Zápas*, *Telegram*, *Krádež*, *Havárie* a *Maturity*. Byly také natočeny seriály *Dnes v jednom domě*, *Inženýrská odysea*, *Plechová kavalérie* nebo *Tybys*.

1980 – 1990

Pohádkový seriál *Arabela* v roce 1980 okouznil diváky, a to především ty, v třináctidílném seriálu. Seriál Václava Vorlíčka v hlavní roli s princeznou Arabelou a kouzelníkem Rumburakem byl propojením pohádkového světa s tím současným. V té době u nás ještě neexistovala počítačová animace a tak stovky triků byly vytvářeny tzv. „na koleni“. První díl byl nazván, *Jak pan Majer našel zvoneček a poslední Zvonečkem to začalo, zvonečkem to končí*. Seriál byl velice úspěšný nejen u nás, ale i v zahraničí. Díky partnerům z Německa se natočilo v roce 1993 pokračování, *Arabela se vrací*. Ten přinesl divákům dokonce šestadvacet dílů. Epizody se jmenovaly *Pomoc za kopcem je obr*, *Osudná věštba*, *Rumburak letí na Puntanelu*, *Arafon*, *Past na Roxanu* nebo *Rumburak kontra Fantomas*. V hlavních rolích se objevili Vladimír Menšík, Stella Zázvorková, Vladimír Dlouhý, Ondřej Kepka, Veronika

Týblová, Iva Janžurová, Jana Nagyová, Vlastimil Brodský nebo Jiří Lábus. V tomto roce vznikly také seriály *Bez ženské a bez tabáku*, *Konec dětských lásek*, *Okres na severu*, *Přátelé zeleného údolí* a *Tak se ptám*.

Seriál s koňskou tematikou přinesl rok 1981 s názvem *Dobrá voda*. Režisér František Filip zpracoval příběh chovatele ušlechtilých koní inženýra Hovory, kterého si zahrál Petr Haničinec. Děj se stáčí kolem rodinných vztahů otce a syna, kde nechybí konflikty, prohry, stresy a nakonec i vítězství. Seriál se natáčel v Kladrubech, Slatiňanech, Pardubicích nebo Heřmanovicích. Celý příběh je prokládán záběry koní. Názvy epizod napovídají, jaký byl děj tohoto sedmidílného seriálu, jmenovitě: *Nástup*, *Zklamání*, *Zloba*, *Lhostejnost*, *Litost*, *Pokora* a *Radost*. Hlavní role zde ztvárnili Petr Haničinec, Vladimír Dlouhý, Lukáš Vaculík, Iva Janžurová nebo Jaromír Hanzlík. Tento rok přinesl televizním divákům i seriály *Doktor z vejmínku*, *Muzikanti*, *Nemocnice na kraji města II.*, *Poručík Petr* a seriál *Velitel*.

Další kriminální seriál přišel v roce 1982, když režisér Jaroslav Dudek natočil seriál *Malý pitaval z velkého města*. I přesto že v hlavních rolích byli příslušníci veřejné bezpečnosti, které v té době veřejnost neměla v oblibě, těšil tento krimi seriál úspěchu. V epizodách se neřešily velké policejní kauzy, spíše se z malého případu vyvinul případ rozsáhlejší a závažnější. Seriál byl postaven na vtipných dialozích, originálních postojích policistů a na podkladech skutečných policejních kauz, které scénáristovi Dietlovi poskytl z krimi archivu policista Leoš Jiráček. Kapitoly měly názvy: *Aranžér*, *Milenec*, *Benjamínci*, *Včelař*, *Cyklista* nebo *Muž s punčochou*. Jelikož seriál měl u televizních diváků úspěch, natočil Jaroslav Dudek v roce 1986 pokračování s názvem *Malý pitaval z velkého města II.* V tomto seriálu hráli Ladislav Frej, Vlastimil Hašek, Miloš Pešek, Jiří Krampol, Svatopluk Skopal, Pavel Zedníček, Antonín Procházka a Josef Abrhám, všichni v rolích kriminalistů. Tento rok přinesl i seriály *Dlouhá bílá stopa*, *Dynastie Nováků*, *Marťanský dopoledník* a *Stavy rachotí*.

V roce 1983 zaznamenal Československý seriál převrat a to seriálem *Návštěvníci*, který můžeme považovat za jediný seriál se sci-fi tematikou u nás. Režisér Jindřich Polák obsadil do hlavních rolí Josefa Bláhu, Josefa Dvořáka,

Jiřího Novotného, Vlastimila Brodského a Dagmar Patrasovou. Děj se na začátku odehrává v budoucnosti v roce 2484, kde centrální mozek lidstva předpovídá katastrofickou srážku Země s neurčitým objektem. Proto pro záchranu lidstva vysílá na Zemi v roce 1984 návštěvníky, kteří mají za úkol zachránit sešit Bernaua, který v něm popsal principy přesouvání kontinentů a kosmických těles. Kolem tohoto úkolu se točí celý děj seriálu. Původně seriál určený dětským divákům se změnil na rodinný. Epizody byly plné humoru, nových technologií a triků. Realizace, která byla velmi nákladná, podpořili financemi Westdeutcher Rundfunk a Bayerische Rundfunk, ty již spolupracovali na seriálu *Pan Tau*. Tento rok přinesl i další velmi úspěšné seriály jako *Létající Čestmír*, *Moje srdcová sedma*, *My všichni školou povinní*, *Ohnivě ženy*, *Stopy zločinu* a *Stříbrná žíla*.⁴⁸

1984 – 1992

Další seriál s lékařskou tematikou dorazil v roce 1984 pod názvem *Sanitka*. Režisér Jiří Adamec zpracoval příběh mladého chirurga Jandery, kterého si zahrál Jaromír Hanzlík. Ten se po konfliktu na pražské klinice rozhodne odejít k záchranné službě. Jednalo se o jedenáctidílný seriál, ten podal diváků pravdivý obraz záchranné služby v letech 1956 až 1975. V seriálu vždy na začátku a na konci zazněla píseň *Můj čas*, kterou nazpívali Hana Zagorová, Stanislav Hložek a Petr Kotvald a to seriálu velmi pomohlo. Zahráli si zde Jaromír Hanzlík, Tomáš Juříčka, Josef Karlík, Eva Hudečková, Jiří Bartoška nebo Vladimír Dlouhý. Tento rok se také divákům taky přinesl seriály *Bambinot*, *Černá země*, *Jahody na stéble trávy*, *Postel s nebesy*, *Synové a dcery Jakuba Sklenáře* nebo *Vlak dětství a naděje*.

Seriál určený hlavně pro dospívající dívky byl uveden Československou televizí v roce 1985 s názvem *My holky z městečka*. Režisérka Vlasta Janečková natočila seriál o třech dívkách Rendě, Jarcekou a Luce. Dívky si založí dívčí kapelu a díky ní zažívají různá dobrodružství. Děj se stáčí kolem

⁴⁸ Moc, 2009

Česko - slovenská filmová databáze. *CSFD.cz* [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: www.csfd.cz

prvních lásek, problémy s chlapci, s rodiči nebo sourozenci. Nechybí zde ani jistá dávka humoru. Celý seriál je prokládán lidovou muzikou. Samy epizody vypovídají o ději například: *Kluci to mají lepší*, *Jarka má starosti*, *Bajo trio*, *Falešná basistka* nebo *Svatba*. Hlavní tři hrdinky si zahrály Monika Flajšingerová, Eva Henychová a Ivana Hušková. Tento rok byl plodný na seriálovou tvorbu, mimo jiné se natočily, *Bylo nás šest*, *Hvězdy nad syslím údolím*, *Kamarádi Dobré vody*, *Logaritmus lásky*, *Pátá stanice*, *Psí povídání* nebo *Třetí patro*.

Seriál, který v dnešní době registrujeme v televizi především v období Vánoc, se natočil v roce 1986 a dostal název *Chobotnice z II. patra*. Jindřich Polák natočil příběh o pražské rodině, která se v létě vydává na dovolenou k moři. Moře je však zamořené naftou a oni jsou nuceni se vrátit zpátky. Děti však během pobytu najdou dvě hmoty podobající se plastelině, které zformují do tvaru chobotnic. Nevědí však, že tato hmota je schopná života. Rodina Holanových zažívá s těmito „chobotničkami“ spoustu komických situací a dobrodružství. Tento rodinný seriál je výjimečný svou animací, díky které působí „chobotničky“ na diváka jako živé. Hlasy „chobotničkám“ propůjčili herci Jiřina Bohdalová a František Filipovský. Epizody měly názvy: *Projekt IV*, *Blesky nad Čertovkou*, *Všechno napůl* a *Veselé Vánoce přejí Zelená a Modrý*. Hráli zde herci Pavel Zedníček, Dagmar Veškrnová, Žaneta Fuchsová, Milan Šimáček nebo Vlastimil Brodský. V tomto byly natočeny i tyto seriály *Gottwald*, *Malý pitaval z velkého města II.*, *Ohnivě ženy*, *Ostrov jistoty*, *Panoptikum města pražského*, *Počkej si na bílé štěstí*, *Stopy zločinu* a *Zlá krev*.

Rok 1987 přináší další seriál pro děti, tentokrát krimi seriál. Režisér Josef Platz natočil dílo s názvem *Případ kapitána Bábovky*, který pojednával o dobrodružství tří chlapců se jmény Standa, Míšan a Luboš a jednoho profesionálního kriminalisty. Jednalo se o pětidílný seriál s názvy: *Tajemství hráčské karty*, *Tajemství rozlousknuté káči*, *Tajemství klece*, *Tajemství sázkového tiketu* a *Případ šestnácti televizorů*. Případy byly jednoduché a ze života. Hlavní role si zde zahráli Miroslav Štíbnich, Bedřich Prokoš, Jiří Samek, Antonín Navrátil nebo Miroslav Středa.

Rok 1988 přinesl spoustu seriálu, ten co se odlišoval svým prostředím, měl název *Chlapci a chlapi*. Evžen Sokolovský natočil příběh chlapců, kteří nastupují na vojenský výcvik. Děj se točí kolem skupiny mužů, ty mají problémy s takzvanými „mazáky“, prochází pořadovou přípravou, trénují si fyzickou kondici, střelbu a především prožívají citové odloučení od rodiny. Hudbu napsal Ladislav Štáidl, ta provází celý seriál. Jinak se dá tento seriál označit jako značně politickým. V rolích vojáků byli Martin Zounar, Miroslav Zounar, Jiří Kopta, Vladimír Javorský nebo Petr Rychlý. V tomto roce dále diváci měli možnost vidět seriály *Advokát ex offo*, *Cirkus Humberto*, *Druhý dech*, *Křeček v noční košili*, *Rodáci* nebo například *U nás doma*.

S ryze komediálním seriálem přišel v roce 1989 režisér Ivo Paukert. Dokonce můžeme seriál *Malé dějiny jedné rodiny* označit za cyklus televizních komedií. Celý děj se točí kolem rodiny Kolářové, jejich sousedů, příbuzných a přátel. Natočilo se přes padesát dílů, ty měly účel diváka pobavit. Náměty epizod byly ze života například rekonstrukce bytu, odhalení milenky, Vánoce nebo úplatky. Hráli zde herci Alois Švehlík, Milena Dvorská, Pavlína Mourková, Josef Dvořák, Jana Paulová nebo Jan Kanyza. Vznikaly i další seriály *Dobrodružství kriminalistiky*, *Letící delfín* nebo *Stopy zločinu*.

Věra Jordánová zfilmovala v roce 1990 povídky scénáristky Martiny Drijverové v seriálu *Heřmánci*. Jedná se o sérii samostatných povídek o mladých lidech. Nenásilně v nich promítla závažnější témata jako šikana, menšiny, rozvedené rodiny, rasismus nebo soužití generací. Názvy epizod byly *Petr*, *Afra*, *Honza*, a díl *Katka a Klára*. Hráli zde herci Klára Jandová, Michal Matys, Martin Dejdar nebo Jitka Smutná. Diváci v tomto roce mohli sledovat i seriály *Největší z pierotů* nebo *Ohrožené prázdniny*.

Čtyřdílný seriál *Pražský student* natočený v roce 1991 Ladislavem Smoljakem a Borem Radojčičem byl projekt Československé a sarajevské televize. Příběh je o Damirovi z Jugoslávie a ženě z Prahy. Děj využívá námětů chudoby, nezaměstnanosti, neřestí a potřeby rodiny. Role Damira a Hany hráli Filip Šovagovič a Jana Krausová. Další seriály z tohoto roku byly *Co teď a co potom?*, *Dlouhá míle* nebo *Pochodeň*.

V roce 1992 byl natočen Československou televizí a německou firmou Gold Film třináctidílný seriál *O zvířatech a lidech*. Děj se odehrává v prostředí veterinární kliniky, kde se příběhy odehrávají mezi pracovníky kliniky a zvířecími pacienty i jejich majiteli. Centrum všeho dění je vztah ředitele kliniky Hruběše v podání Karla Heřmánka a veterinářky Olgy, kterou ztvárnila Ivana Chýlková. Tento centrální vztah se proplétá celým seriálem. Epizody měly názvy: *Dívka s kocourem*, *Sázka*, *Konkurz*, *Travič* nebo například *Dostihy*. Další role ztvárnili Vlastimil Brodský, Nad'a Konvalinková, Jiřina Bohdalová, Petr Nárožný nebo Jan Potměšil. Seriály *Pomalé šípy*, *Správná šestka*, „*Komu šplouchá na maják* nebo *Hotel Herbich* vznikly také tentýž rok.⁴⁹

4.2 Český seriál

1993 - 2000

V roce 1993, po vzniku České republiky, si režisér Karel Smyczek troufl zfilmovat dílo Karla Poláčka *Bylo nás pět*. Stejnomený seriál se těšil v Čechách úspěchu. Příběh o pěti kamarádech je plný dětské fantazie, vynalézavosti a bezprostřednosti. Hlavní hrdinové spolu zažívají plno dobrodružství, které vždycky skončí problémy, například hrají si na požár a hasiče, dají do kufru služky myš nebo si chtějí domestikovat vosy. Díly mají názvy: *Pěkné vysvědčení*, *Andělíček policajt*, *Vypouštění draka*, *Pokoj lidem dobré vůle*, *Cirkus svět* a *Cesta do Indie a zpět*. V tomto seriálu hráli herci Oldřich Navrátil, Dagmar Veškrnová, Jiří Strach, Adam Novák, Barbora Šrncová, Štěpán Benyovszký, Jan Brynych nebo Jaroslav Pauer. Tento rok byly i natočeny seriály *Laskavý divák promine* nebo *Strašidla a spol.*

Česká televize roku 1994 přinesla televizním divákům pětidílný seriál inspirovaný knihou *Prima sezóna*. Stejnomený seriál se celý točí kolem swingové hudby a zamilovaného hlavního hrdiny Dannyho Smiřického.

⁴⁹ Moc, 2009

Česko - slovenská filmová databáze. *CSFD.cz* [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: www.csfd.cz

Epizody dostaly názvy *Zimní příhoda*, *Májová kouzelnice*, *Zamřížovaný charleston*, *Hotel pro sourozence* a *Smutné podzimní blues*. Hlavní roli Dannyho si zahrál Petr Kroutil. V dalších rolích se objevili Anna Geislerová, Tatiana Vilhelmová, Tomáš Matonoha nebo Václav Chalupa. Natočily se i seriály *Detektiv Martin Tomsa*, *Dreyfusova aféra*, *Konec velkých prázdnin* nebo *Saturnin*.

V roce 1995 Česká televize ve spolupráci s Etamp Film Praha a WDR Köln přinesla divákům seriál s názvem *Bubu a Filip*. V dnešní době bychom ho popsali jako sitcom, bohužel se v té době ještě nepoužíval. Humorné vyprávění o prvních začátcích podnikání v období rozvíjejícího se kapitalismu. Jména Bubo a Filip patří sourozencům rodiny Langových. Celý seriál humorně komentuje desetiletý Albert Lang, neboli Bubo. Režisér Milan Šteindler obsadil v tomto seriálu herce Vojtěcha Štěpánka, Josefa Kolínského, Oldřicha Víznera, Janu Paulovou nebo Václava Vydru. Tento rok spustila Televize Nova seriál *Nováci* nebo vnikl seriál *Život a zámku*, dále *Aneta*, *Detektiv Martin Tomsa* nebo *Muž v pozadí*.

Televize Nova přinesla televizním divákům Sitcom v podobě *Hospody*. Ta byla u diváků úspěšná díky známému prostředí, věrohodným hercům a pomohla tomu i úvodní písnička od skladatele Jaroslava Uhlíře otextovaná Zdeňkem Svěrákem. Děj byl jednoduchý. Točil se kolem jedné hospody, kde se pravidelně scházela skupina lidí. Vyprávěli si příběhy ze života, historiky, řešili rodinné, nebo pracovní problémy a celý děj byl vždy podaný humorně. V jedné epizodě se například řešil problém, že hosté snědli místo zajíce psa. V roce 1996 se natočilo dvacet šest dílů a dalších dvacet šest pokračovalo o rok později. Jaroslav Dudek obsadil do role hospodského Petra Nárožného, dále hráli Josef Dvořák, Václav Knop, Zuzana Bydžovská, Jan Kanyza, Jiří Menzel, Ladislav Potměšil, Jiří Krytinář nebo Veronika Žilková. Tento rok přinesl divákům také seriály *Ďábel v Praze*, *Drákulův švagr*, *Kde padají hvězdy*, *Ranč u Zelené sedmy* nebo *Manželské tonutí*.

Dvanáctidílný seriál *Zdivočelá země* natočil v roce 1997 režisér Hynek Bočan na námět stejnojmenného románu od Jiřího Stránského. Jedná se o příběhy s pravdivým pokladem z historie. Děj je nezkraslený

a bez politického zaujetí. Vychází především z knih Jiřího Stránského *Zdivočelá země* a *Aukce*. Tento seriál poskytl divákům obraz poválečných dějin. Díky úspěchu u televizních diváků se natočilo i pokračování a to v roce 2001 s názvem *Zdivočelá země II* a o sedm let později i *Zdivočelá země III*. Hlavní postavu statkáře si zde zahrál Martin Dejdar. Dále zde hráli Jana Hubinská, Otakar Brousek ml., Rudolf Hrušínský, Miroslav Táborský, Jiří Schmitzer, Jiří Langmajer, Jan Kraus nebo Rudolf Hrušínský. V tomto roce se natočily i seriály *Arrowsmith* nebo *Hříšní lidé města brněnského*.

V roce 1998 natočil Karel Kachyňa sedmidílný seriál o osudech trojice českých odbojářů během německé válečné okupace s názvem *Tři králové*. Děj seriálu je pravdivý a především historicky přesný. Názvy epizod byly: *Depeše pro Londýn*, *Nosiči vody*, *Průvěsek* nebo *Zrada*. Režisér Kachyňa obsadil do hlavních rolí Karla Heřmánka, Vladimíra Javorského a Jana Vlasáka.

Televize Nova připravila v roce 1999 další pokus o sitcom s názvem *Policajti z předměstí*. Režisér Vít Olmer vsadil na humor a zesměšňování policistů. Do hlavních rolí obsadil Josefa Cardu, Vlastimila Zavřela, Michala Suchánka a Milana Šimáčka. Tento seriál měl jednadvacet dílů. Tento rok se natočily i seriály *O ztracené lásce*, *Pra pra pra* nebo *Případy detektivní kanceláře Ostrozrak*.

Seriál z prvorepublikového období byl natočen Antonínem Moskalykem v roce 2000. Třináctidílný seriál *Četnické humoresky* byly náročné na přípravu, ať se jednalo o kostýmy, rekvizity, auta nebo motocykly. Každá epizoda byla podobná celovečernímu filmu, nechyběl zde humor nebo vztahové zápletky. Ve většině epizod se odehrávaly dva příběhy, které se v určitém bodu prolínaly. Epizody měly názvy: *Slepička versus Slepice*, *Volavka*, *Medovina*, *Beáta*, *Grunt* nebo *Svatba*. Tento seriál nezůstal pouze u třinácti dílů, v roce 2003 přišlo pokračování s názvem *Četnické humoresky II* a v roce 2007 *Četnické humoresky III*. Rok 2000 dal divákům i seriály *Česká Robinson*, *Duch český*, *Přízraky mezi námi* nebo seriál *To jsem z toho jelen*.⁵⁰

⁵⁰ Moc, 2009

Česko - slovenská filmová databáze. *CSFD.cz* [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: www.csfd.cz

2001 – 2011

Na seriálu *Strážce duší* se podílelo pět režiséru. Byl natočen v roce 2001. Seriál byl postupně dotáčen i v roce 2007 a 2008 až nakonec měl na kontě 13 dílů. Hlavní postavy byly Viktor Armín a Katka Nelserová v podání herců Lukáše Vaculíka a Zuzany Norisové. Tento seriál bychom mohli zařadit žánrově do detektivky nebo thrilleru. Hlavní dvojice pátrá po záhadách minulosti a za přispění Strážce duší tyto záhady rozluští. Záhady jsou typu archeologických nálezů, záznamů v kronikách nebo magických rituálů. Epizody měly názvy: *Tajemství Templu*, *Maska smrti*, *Démoni noci*, *Hrobka času*, *Bratrstvo ohně* nebo *Neviditelný zabiják*. Seriál s takto tajemnou tematikou se u nás do té doby neobjevil. Tento rok vznikly také seriály *Černí andělé* nebo *Stříbrná paruka*.

V roce 2002 natočil režisér Miloslav Luther divákům seriál *Útěk do Budína*, který byl později sestříhán v celovečerní film. Ten byl natočen podle knižní stejnojmenné předlohy Vladislava Vančury. Rozvětvený příběh byl plný touhy a vášně. Hlavní role zde ztvárnili herci Lenka Vlasáková, Ondřej Sokol, Boleslav Polívka, Petr Náročný nebo Miroslav Donutil.

Spolupráce České a Slovenské televize přinesla televizním divákům v roce 2003 seriál *Záchranáři*. Příběh je o dvou záchranářích Horské služby Peterovi a Tiborovi, ty si zahráli Dušan Szabó a Ivan Martinka. Názvy kapitol byly: *Vidět kamzíky*, *Noc na zrcadlové stěně*, *Paradoxy*, *Ženské spiknutí*, *Bílá tma* nebo *Síla k životu*. Tento seriál sledovali především muži. Tento rok se natočily i seriály *Černí baroni* nebo *I ve smrti sám*.

Svůj první původní seriál představila televize Prima v roce 2004, ten měl název *Rodinná pouta*. Hlavními tématy tohoto seriálu byly rodinné vztahy, nenávisť, intriky, ale především láska, díky tomu právě tento seriál měl úspěch u žen. Byly natočeny tři série a to v roce 2004-2005, druhá 2005-2006 a třetí v roce 2006. V roce 2007 se změnil název na *Velmi křehké vztahy*, ten obsahoval také tři série. Poslední díl tohoto „nekonečného“ seriálu byl odvysílán 17. prosince 2009. Dohromady tento seriál obsahoval pět set čtyřicet osm dílů. Hlavní role obsadili Tomáš Krejčíř, Klára Jandová, Dana Morávková,

Zdeňka Žádníková – Volencová, Otto Kallus, Jan Kačer, Roman Štolpa, Saša Rašilov a mnoho dalších. Tento rok byl na seriály velmi plodný, vznikly například *Hop nebo trop*, *Josef a Ly*, *Místo nahoře*, *Náměstíčko*, *Pojišťovna štěstí* nebo *Redakce*.

V roce 2005 spouští televize Nova nový seriál *Ulice*, který stále pokračuje. Scénáristé vymysleli příběh plný starostí, radostí, profesních kauz, lásek, nenávisti a situací, do kterých se může promítnout divák. Neustále do seriálu vstupují nové postavy, které dění v *Ulici* zamíchají. Pokud bychom si chtěli vyjmenovat alespoň některé herce, kteří v tomto seriálu vystupují, můžeme si uvést Terezu Brodskou, Petra Vacka, Pavla kříže, Radoslava Brzobohatého, Alenu Vránovou nebo Hanu Maciuchovou. Tento rok mimo jiné vznikl i seriál *Ordinace v růžové zahradě*.

Seriál *Horákov* byl natočen v roce 2006 kolektivem režisérů Tomášem Krejčím, Katarínou Šulajovou a Biserem Arichtevem. Děj se točí kolem dvou rodin, které se díky svatbě svých rodičů spojí. Díky tomu nastávají rodinné rozepře, humorné zápletky a trapné situace. Epizody na sebe nenavazují a jsou to samostatné jednotky. Tento seriál nakonec odvysílal devět a třicet dílů. V hlavních rolích se představili herci Igor Bareš, Lucie Benešová, Jakub Chromeček, Jan Komínek, Marek Zeman, Hana Vágnerová, Mariana Prachařová nebo Jana Šulcová. V tomto roce vznikly i seriály *Letiště*, *Maharal*, *Místo v životě* nebo *Poslední sezóna*.

Režisér Jaroslav Brabec nabídl v roce 2007 televizním divákům seriál s názvem *Hraběnky*. Tento seriál se odehrává na statku, kde žije Josef Hrabě, toho ztvárnil Josef Abrhám, se svou manželkou a třemi dcerami. Hlavní zápletkou v tomto seriálu je odlišný pohled na život a především rozdílnost snů každého obyvatele statku. Tento rodinný seriál měl sedmnáct dílů s názvy kapitol: *Dům u moře*, *Bohatá úroda*, *Štrúdl*, *V mezích zákona* nebo například *Rodinná oslava*. Hudbu k tomuto seriálu složil Jan Jirásek, který zkomponoval hudbu například k filmu *Kytice*. V tomto seriálu hráli herci Jana Hlaváčová, Zuzana Bydžovská, Lenka Vlasáková, Andrea Elsnerová, Zuzana Vejvodová, Richard Krajčo nebo Rudolf Hrušínský. Vznikaly i seriály *Krev zmizelého*, *Příkopy*, *Světla pasáže* nebo *Škola Na Výsluní*.

V roce 2008 televize Nova uvedla na obrazovku český sitcom *Comeback*, který můžeme vidět i dnes. V tomto seriálu najdeme verbální i situační humor. Děj pojednává o bývalém úspěšném zpěvákovi Tomáši Pacovském, kterého hraje Tomáš Matonoha, ten žije se svojí dcerou Ivou a bratrem Ozzákem. Objevuje se zde i paní Marcelka, ta je bývalou „fanynkou“ Tomáše. Vystupují zde i sousedé Saša a Lexa se svojí matkou Simonou. Tyto hlavní postavy jsou v každé epizodě. První série měla šestnáct dílů, ve kterých se střídala různá témata. Vystupují zde herci Martin Dejdar, Dana Batulková, Kristýna Leichtová, Simona Babčáková, Matouš Ruml a Marie Doležalová. V tomto roce vznikla spousta seriálů, například: *Černá sanitka*, *Kriminálka Anděl*, *Ošklivka Katka*, *Soukromé pasti* nebo *Vlna*.

Česká televize divákům v roce 2009 představila seriál vracející se do doby socialismu s názvem *Vyprávěj*. Seriál popisuje čtyřicet let života rodiny Dvořákovy a jejich sousedů a přátel. Celý děj vypráví Honzík, který vzpomíná na historii své rodiny. Jsou zde popisovány situace srpnové okupace, získávání bytu, potíže s cestováním do zahraničí, fronty na ovoce a pračku nebo uplácení řezníka v masně. Samozřejmě jsou zde vyobrazeny i klasické mezilidské problémy, ať problémy v práci, nenávisť, láska, životní postoj nebo zklamání. Režisér Biser Arichtev obsadil do seriálu herce Romana Vojtka, Andreu Kerestešovou, Veroniku Freimanovou, Svatopluka Skopala, Ninu Divišovou, Andreu Novákovou, Jakuba Prachaře nebo Mahulenu Bočanovou. Tento rok přišly na obrazovku i seriály *Ďáblova lest*, *Dokonalý svět* nebo *Škola pro život*.

Rok 2010 přinesl divákům seriál *Cukrárna*, který byl natočen režisérem Dušanem Kleinem. Tento třinácti dílný seriál vypráví o cukrárně a její majitelce Radce, do které jednou přijdou na návštěvu důchodkyně Bláza, Dana a Olga. Ty si stěžují na kvalitu cukrárny a rázně se začnou zapojovat do jejího chodu a pomáhat nešťastné Radce. Kapitoly měly názvy: *Balvan*, *Svatební foto*, *Dort* nebo *Rakvička*. Zahráli si zde herci Iva Janžurová, Nad'a Konvalinková, Jana Štěpánková, Veronika Žilková, Jan Hrušínský, Luba Skořepová, Simona Stašová, Eva Holubová, Jana Šulcová nebo Jitka

Čvančarová. V tomto roce mohli diváci vidět i seriály *Cesty domů* nebo *Okresní přebor*.

Televize Nova v roce 2011 přinesla televizním divákům kriminální seriál s názvem *Expozitura*. Tento seriál byl natočen na motivy pravdivých kriminálních případů. Je zde zobrazeno násilí, korupce, podvody a nechybí ani vraždy. Scénář pomáhali tvořit Jan Kroupa a Josef Klíma. Příběh vypráví příběh policistky, která se svým „partákem“ rozkrývá pravdu o „Berdychově gangu“ a o korupci na předních místech policie. Režiséři Petr Kotek a Ivan Pokorný obsadili do hlavní role policistky Hanu Vagnerovou a do ostatních rolí Roberta Jaškówska, Jana Dolanského, Pavla Zedníčka, Jana Kanyzu a další. Seriály *Znamení koně*, *Terapie*, *O mé rodině a jiných mrtvolách*, *Rodinka* nebo *Aféry* mohli diváci v roce 2011 také vidět na televizních obrazovkách.⁵¹

⁵¹ Moc, 2009

Česko - slovenská filmová databáze. *CSFD.cz* [online]. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: www.csfd.cz

ZÁVĚR

Televizní žánry jsou pro média nepostradatelné především proto, že pomáhají zaujmout cílovou skupinu a zároveň také vystihnout potřeby televizního diváka. Cílem práce bylo přiblížit a specifikovat jednotlivé televizní žánry, zaměřit se na jejich historii, znaky a vzájemné odlišnosti. Pro pochopení souvislostí tak bylo potřeba upřesnit dataci vzniku televizního vysílání nejen u nás, ale i ve světě.

První kapitola Bakalářské práce objasnila a definovala pojem žánr, dále se práce zabývala historií televizního vysílání, kdy se snažila poskytnout ucelený obraz jeho vývoje. Prostřednictvím Nipkova kotouče a dalších televizních objevů, nevyjímaje nové techniky, jsme se propracovali v následující kapitole až k datu 10. května 1970. Tento rok byl spuštěn druhý program Československé televize. Třetí kapitola je věnována problematice samotného popisu jednotlivých televizních žánrů. Stručně shrnula jejich historii a zaměřila se na hlavní specifika. S bližším rozbohem se poté zaměřila na jeden z nejvíce sledovaných, reality show, který se ubírá překvapujícím směrem. Konkrétně tento žánr sloužil ve svých počátcích pouze k pobavení v podobě skryté kamery, kdy se diváci bavili trapností nastolené situace, ve které se sami ocitli. V současné době se však účinkující hlásí do tohoto druhu pořadu sami a nechávají se dobrovolně pozorovat dvacet čtyři hodin denně televizními kamerami. Často zde nechybí vulgární chování nebo erotika. O vývoji reality show však rozhodují pouze samotní diváci u obrazovek. Dokud budou castings těchto show plné a pořady budou mít diváckou sledovanost, zábava na tomto principu neskončí. Nejdominantnějším žánrem televize je bezpochyby seriál. Čtvrtá kapitola proto poskytla kompletní souhrn televizních seriálů, jejichž přehled je v práci řazen chronologicky: od nesmělých začátků u nás v podobě přímého přenosu z roku 1959 seriálu *Rodina Bláhova*, až po divácky úspěšný kriminální seriál *Expozitura*. Kapitola nám přiblížila seriálový děj a hlavní postavy.

S problematikou žánrů úzce souvisí vývoj televize jako média, kterému čím dál tím více konkuruje internet. Jako příklad lze uvést zpravodajství. Pokud ho budeme analyzovat z informačního hlediska, je pravdou, že internetové zpravodajství podává zprávy rychleji, než televize, ale otázkou zůstává, zda jsou tyto nejaktuálnější informace zpracovány pečlivě a kvalitně. Většinou se jedná o holé zprávy, které pocházejí z jednoho zdroje a to ze zpravodajských agentur. Je proto otázkou, zda člověk dá přednost rychlosti před uceleně zpracovanou reportáží.

Část televizní populace odsuzuje televizi z důvodu špatného vlivu na nezletilé, přílišný výskyt sexu, násilí, komerce a v neposlední řadě i závislosti. Všeobecnou pravdou však zůstává, že televize v blízké budoucnosti s největší pravděpodobností zůstane nejvlivnějším médiem. Navzdory skutečnosti, že diváci často projevují nesnášenlivost vůči zmíněnému médiu, stále mají na výběr. Jak řekl Jan Werich: „*Televize není nepřítel, televizi můžeme vypnout.*“⁵²

⁵² Jan Werich. *Citaty.net* [online]. [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://citaty.net/autori/jan-werich/>

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

České monografie:

ADLER, Rudolf. *Cesta k filmovému dokumentu*. 2. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 1997. ISBN 80-85883-22-8.

GAUTHIER, Guy. *Dokumentární film, jiná kinematografie*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2004. ISBN 80-7331-023-6.

KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-134-X.

MAKOVIČKA, Drahošlav. *Praktická televizní estetika*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 1996. ISBN 80-85429-22-5.

MAKOVIČKA, Drahošlav. *Televizní příběh*. 1. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění, 1996. ISBN 80-85429-21-7.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

MOC, Jiří. *Seriály od A do Z*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2009. ISBN 978-80-7404-036-8.

NAVRÁTIL, Antonín. *Přehled vývoje dokumentárního filmu v Československu*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 1985. ISBN 17-068-85.

REIFOVÁ, Irena et. al. *Slovník mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

SKLENÁŘ, Václav. *Deset kapitol o dokumentárním televizním filmu*. 2. vyd. SPN Praha: FAMU, 1973. ISBN 17-062-83.

SMETANA, Miloš. *Televizní seriál a jeho paradoxy*. 1. vyd. Příbram: ISV nakladatelství, 2000. ISBN 80-85866-60-9.

ŠTROBLOVÁ, Soňa. *Film a televize jako audiovizuální zprostředkování světa*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-73-0.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-096-8.

Zahraniční monografie:

ERLER, Bob a Bernard TIMBERG. *Television talk: a history of the TV talk show*. 1. vyd. University of Texas Press, 2002. ISBN 0-292-78176-8.

Internetové zdroje:

www.25fps.cz

www.ceskamedia.cz

www.ceskatelevize.cz

www.citaty.net

www.csfd.cz

www.horror.cz

www.mediaguru.cz

www.nfa.cz/

www.postavy.cz

www.reklamu.cz

www.strategie.e15.cz/

www.technet.idnes.cz

www.teleshopping.iqss.cz/

www.zivotopis.osobnosti.cz

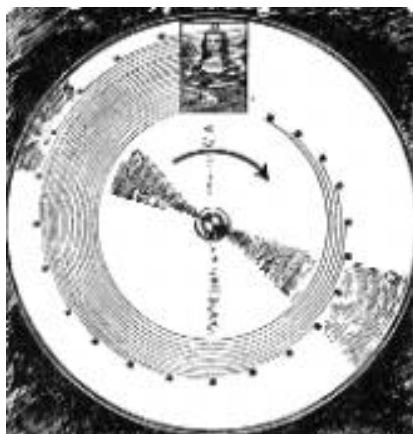
SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A - FOTOGRAFIE.....	I
PŘÍLOHA B - Ředitelé Československé a České televize.....	VII

PŘÍLOHY

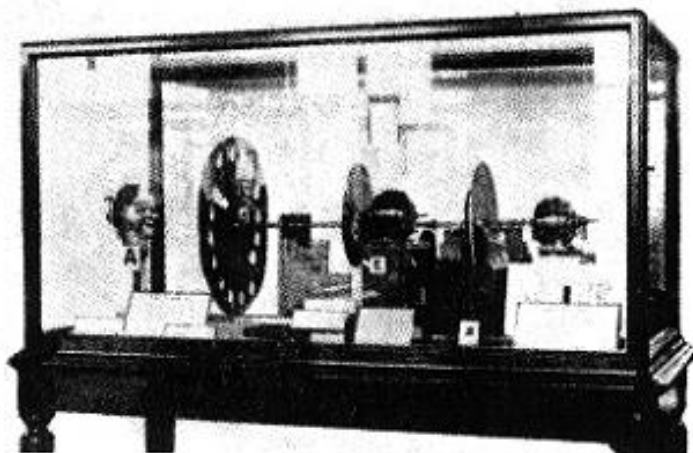
Příloha A – Fotografie

Obrázek 1: Princip rozkladu obrazu Nipkowovým kotoučem.

Zdroj: <http://www.quido.cz/objevy/televize1.htm>

Obrázek 2: Bairdův televizní snímač

Zdroj: <http://www.quido.cz/objevy/televize1.htm>

Obrázek 3: Bratři Lumiérové

Zdroj: www.google.com

Obrázek 4: Walt Disney

Zdroj: www.google.com

Obrázek 5 : První Československý seriál Rodina Bláhova

Zdroj: www.google.com

Obrázek 6: Soap opera Dallas

Zdroj: www.google.com

Obrázek 9: Moderátorka Oprah Winfrey

Zdroj: www.google.com

Příloha B – Ředitelé Československé a České televize

Karel Kohout

1953–1958

Milan Krejčí

1958–1959

Adolf Hradecký

1. 10. 1959 – 31. 5. 1963

Jiří Pelikán

1. 6. 1963 – 25. 9. 1968

Bohumil Švec

vládní zmocněnec
28. 9. 1968 – 5. 12. 1968

Josef Šmídmajer

5. 12. 1968 – 7. 8. 1969

Jan Zelenka

6. 8. 1969 – 30. 6. 1989

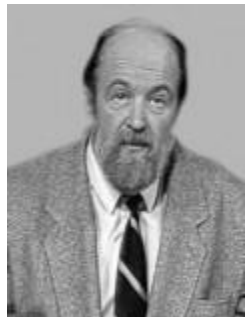
Libor Batrla

1. 7. 1989 – 27. 11. 1989

Miroslav Pavel

27. 11. 1989 – 10. 1. 1990

Jindřich Fairaizl

11. 1. 1990 – 28. 2. 1990

Jiří Kantůrek

12. 3. 1990 – 31. 12. 1992

Ivo Mathé

1. 1. 1993 – 1. 4. 1998

Jakub Puchalský

1. 4. 1998 – 31. 1. 2000

Dušan Chmelíček

1. 2. 2000 – 21. 12. 2000

George Hodač

22. 12. 2000 – 11. 1. 2001

Věra Valterová

11. 1. 2001 – 9. 2. 2001 v
čele Hodačova
managementu, ČT bez
generálního ředitele

Jiří Balvín

9. 2. 2001 – 27. 11. 2002

Petr Klimeš

prozatímní ředitel
27. 11. 2002 – 18. 7. 2003

Jiří Janeček

19. 7. 2003 – 31. 8. 2011

Petr Dvořák

od 1. 10. 2011

Zdroj: www.ceskatelevize.cz

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Nikola Čechová

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční

Název práce: Specifické televizní žánry v České televizi

Rok: 2012

Počet stran textu bez příloh: 45

Celkový počet stran příloh: 7

Počet titulů české literatury a pramenů: 13

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových zdrojů: 14

Vedoucí práce: PhDr. Soňa Štroblová